

حیاتِ انبیا

پنظیر حیات

735

جزء ۱

حقوق عمومی و شخصیتهای محفوظند

İslam Araştırmaları Merkezi Kütüphane	
Denetleyici No:	25926
Tasnif No:	784 AHM. H

در سعادت

مطبعة احمد کابل

سنه ۱۳۲۴

مبارک محمد بن
تبرک احمد
زند
هواند
کوه قندهار
مطبعة سعادت
در کابل

مقدمه

(۱)

خورشید اسلامیت مکه مکرمه دن طلوع ایله ضیاسی عالمه انتشار ایلدی اوصاف مالا نهاییه حضرت پیامبری به داترهر نه یازلسه شمس هدایت ودالاتی تعریف قیلمدن اوله جقدر علویت دین محمدی حقدنه ایسه بیک اوچیوز سنه دنبیری هیچ بر حرفی تحریف اولغیدرق فرقان ککریم واحادیث نبویه نیک مستدام اولمی کبی شاهدین عادلین اوله من .

دین اسلام ظهورینسه قدر قوانین ام ایچون الده انجق اساسی رصانت اوزره اولیان روما قانونی اولدیفی حالده شریعت محمدیه شرایع سائره مرسلین کبی اولمیوب جامع هر جهات و مستجمع گاهه حسنات ومدافع جمله سیئات اولدیفی اغیار زنده بیا مبرهن و صدق بولمشدر .

دین مبین محمدی دنیایی چرک کفر وجهلدن و وسخ ظلم و شرکدن مظهر ایشدر بودینک علوتی سرعت انتشاریله باهر و ظاهر اولوب چار ارکان دین یعنی خلفای راشدین حضراتک حفاکه خدمتتری جمله نیک تحسینتی والی یوم القیامه ام سائره نیک بیا تمذیبینی مستلزمدر .

خصوصاً خلیفه ثانی « حضرت عمر الفاروق ، بر امیر بدانی اولارق بودین مبینی اقطار جهانہ تعمیم ومیدان عدالتی توسیع بیورمشدر .

(۲)

دین اسلامیده ابتدا بنای حکومت ایدن معاویه درکه بونک دوانته (امویه) دیشدر .

امویار ایکی قسم اولوب برسی سوریه ده بسط بوریای خلافت ایش و اینکیجیسی اندلس « اسپانیا » قطعده سیله افریقیه اوزرنده اجرای حکومت ایشدر .

قسم اولدن عمر بن عبدالعزیز ایله بر ایکی خلیفه مدت امارتارنده دین اسلامه ایبجه خدمت ایش و بونلر دخی کرچه کندی خاندانلرینه رصانت نقطه نظرندن تسویه مصلحت ایتدیلسده ید قیلمتری در سعادتیه قدر ایلر ولیوب حتی امویلردن مسلمه بن عبدالملک سردارلق ایله استانبوله هجوم ایش ایدی . امویه نیک قسم ثانیسی ایسه اندلس قطعده سنده صحیحاً بونک خدمتار کورمشدر درکه عبد الرحمانلر حکمار اعظم ملوکدن اولوب قرطبه شهرنده معارفه خدمتتری انکار اولنده من .

امویه نیک قسم اولنی محو ایله بغدادده فرش سجادة خلافت ایدن ملوک عباسیه دخی دین محمدی به آز خدمت اتمامشدر . ایشته عباسیلر دولت علیه وقتنه قدر کلوب بطن ثانیلر نیک مصرده قلعه دروننده برنوع حکومت روحانیه شکنه کیرمش

رونقمنز خلافتلرینی اتساج ایدن سوء اداره لری دخی انکار اولنه مز .

هارون رشید ایله پدری منصور و اوغلی مأمون و سائر بر قانچک حکمیات و ادبیاتنه خدمتاری انکار ایدلمیه چکی کبی بودونک محوینه ینه کندیلرینک سؤ تصرفیه برابن علقی سبب اولسی دخی جای نظر در .

(۳)

شومقدمدن مرادمن دولت عثمانیه نك سعادتق ایچون فکرمزی براسان اوزرینه ابناء ایتمکه برچغر آچمدر .

دولت عایسه عثمانیه ایچون تشکل کرچه وهاله پک غریب کورینور زیرا الی سنه ایچنده بر بوی بکلکیندن عادتانا بردولت اولمشدر عجباً بونه ایچوندی .

اسلاملرک علوم عالییه واقف اولنری درحال فرق وتمیز ایلرلرکه دین اسلام عدالت وحقانیتی امر ایدر و حکام و امرای کندیلرینی بر لحظه عدالتدن آرر ایسه درحال افراد واحاد بونی فرق وتمیز ایدمکه شریعت کبی الدمه بر معیار بولور ایشته دولت عباسیه محو اولمش ودولت ساجوقیه ایسه نظر خلقدن دوشمش و عرب و ترک اراسنه بر عداوت خفیه کبرمش بروقت ایدیکه ترکلر پادشاهمنز قالمشدر ایدی .

بوسببیدن شرق اسلاملرینک شمع عدالتی سونمش اولمغله بوشمعی او یانیدی رمق اوزره بر قابل وجوده احتیاج درکار ایدی .

بوده عثمان غازیدن بشقه کیم اوله پیلوردی .

دور استیلا

(۱)

جنکیز شرنندن ترك وطن ایتمش اویماقلردن بریکه ریسلاری « عثمان » در بوذات کرچه ای ایدی اما ذات محمدینک اقوال شریفه سنه و دین مبینه حالا و قالا تابع صاف نهاد پاک اعتقاد ایدی بر چویان ایدیکه سوربسی کوزتمکی و اطرافنده کی قوردلره قاندرمانی پیلور ایدی ایشته دولت ساجوقیه منخط و متزلزل اولورکن بوذات عونیه سیله کندیسینی صاحب طیل علم ایدلی . تاریخار عثمان غازینی نقدر بیوک کوس سترمش اولسه لری بو مدحارینه ذاتندن اولان بیوک بر خصصتله محل واردر بو بیوک خصصت ایسه بر اسلامه لازم اولان اوصافی جامع اولسیدر .

« پادشاه » عنوانی کرچه زماننده المش اولملمیدر لیکن ابوالسلاطین اولان بر ذات شو عنوانی اخلاقنه قراندرمشدر . ایشته مات اسلامیه نك شمع مرادی بونکله او یانیدی قابلیت اسلامیه شرقده دخی بوسورتله فروزان اولدی « تاریخ یازمیورز »

لیکن عثمان غازی ایچون بز هر نه یازسهق بر سلطنت مشروطه تشکیلنده کی همت جوانر دانه سنه تشکردن بشقه برشی دیه میز زیرا بوذات یشمسه ایدی عربدن افول ایدن کوبک

اسلامی ایامنه مصادف چرکس و ترکان النده قالمش بر اداره سز
مصر حکومتی دین اسلامی تأیید ایدمه من ایدی .

اسلام حکومتانده اتفاق تام موجود اولان برنجی حکومت
دولت عثمانیه اولوردی زیرا بر آوج ترکار از وقتده نام آور
اولدیلر عثمان اوغلی علاء الدین « پاشا » بؤک ایکن سلطنتی
یعنی اوزمانجه بکلیکی کوچوک برادری اورخانه ترک ایلدیده
پدری و برادرینه وزیر اولدی ایشته قانون عثمانیک برنجی نظامی
بوداتدر .

دولت عباسیه ده بر زمانده اوچ خلیفه مخلوعک کوزلری
چیمارلدیغی حالده دینلدرلدیکنی نخطر ایدنلر سلطان مرادک
اوغلی ساوچینک عصیانده مجازاتی زمانجه نک شدتلی کورمز لر
ایچق خلیفه عباسی اقرباسندن دینجی خلیفه له مرحمت ایتز
وبالعکس سلطان عثمان اوغلی ایچون تأسف ایلر ایدی .
تاریخلر اورخان غازی اوغلی سلیمان پاشانک کایبولی
معبندن کیمسی وادرنه یه طوغری سلطان مرادک توسیع ملک
ایلی ایچون محاکمه بولنماملر در بو حرکات حریه بی خطالو
کورمز لر ایسده بز شو فاتحک حقهنده ادرنه دن ایلروسی ایچون
عصر مزله تطبیقه مزده بونک توسیع اسلامیه مداری اولور
اتخاذ اولمش دیسهک بیه استانبول آرقهده طور دینگی و اسلاملر
بر دو تنایه مالک بولنمادیغی بر وقت ایچون شو حرکتک نه
مطالعیه ابناء ایلدیکنی بیه میز ایچق جهاد ایچون عثمانیلرک

شوق و خواهشی دهها زیاده اولهرق آل قرمان آل کر میان آل
اسفندیار ایله اوزمان حکمنجه چار پشمق معقول کورلماش
اولسی نخطر اولنور زیرا آل عثمان او حالده مخاطر له بر آخر
طریق طومش اولور ایدی دیه بیه جکز اگر آل عثمان ابتدا
اسلاملر اوزرینه حرب اچمش اولسه ایدی طوائف ملوکک
یکدیگر بیه معارضه سنه بوده داخل اولهرق احتمالکه توسع
برینه بر قاجک اتفاقیه محو اوله بیلوردی حالبوکه دولت عایه نک
اوزمانجه ایلر و یه تجر به ایدیش و تکفور لر دن قلعه لر ایشله ادرنه
یه قدر کیدیش ممکن ایدی استانبول « بزانس » ایمپراطور لگی
دولت عثمانیه نک تشکیلی کونلرنده پاپانک روما حکومتی قدر
اولمش ایشته بوقوجه دولت روملری بیه کند بسندن داکبر
ایتمش و ایمپراطور ارکانده رقابت وار تکاب کبی هر دولنک سبب
اضمحلالی اولان افعال کورلماکله انقراضه طوغری ایلر و لمشیدی
معلومدرکه هر دولنک منقرض اولسنه حکمدارده امثالندن فضله
بر علویت فرضی انک اطرافنی المش مداهنلر ده انسانیت
مافوقنده بر تعظیم علامه انک هر امر نی مستحسن عد ایله نع
الکلام دیه تمدخ خصوصی سبب اولور ایشته سلطان بایزید
از قالدیکه بو ایمپراطور لگی زیر وزیر ایدمه یوردی .

یلدیرم طوائف ملوکه بر صاعقه ایدی ایچق تیمور مستولی یه
از قالدی دولتی کاملا تسلیم ایدمه جک ایدی زیرا سلطان مرادک
قوصوه ده نوش شربت شهادت ایلدیکنی کون برادری یعقوبی

شمشیر قهر ایله نالان ایتمسک مجازاتی کوردی .
یلدیریم افکارینی اجراییه مصر اولوب ایشته بو اصراری
از قالمشیدیکه کمال بولمیان دولتی زواله قرین ایله یوردی .

(۲)

انک بخیع بروقت اوکون ایدیکه یلدیریم زاده لر بینه تحت
دعواسی ظهوره کلدی اوچ عثمانلی اوغلاری شرب حجر ایله
کنسیدیلرینی دازه عقلدن دور ایتمش ایدی یلدیریم کرچه
مداوم خیر ایدی لکن برصاعقه ظفر ایدی اوغلاری سلیمان موسی
بوله میدی؟ عیسی از وقتده کشته شمشیر قضا اولدی سلیمان ادرنده
مست اقبال اولمش خصم قیوی آلمش ایکن یکچیری اغاسنک جامده
بلیه سرمستی اوله رق صقالی تراش ایدیردی ایشته برنجی دفعه
بو حکمدار مخلوع اولدی بونک خلعنده ملنک معاوتی برادری
موسایه اولدی سلیمان بحق مخلوع بغیر حق شهید اولدی
برادری موسی دخی از وقتده آره نوس کبی برذاته اوئی یلیرمک
کبی افعال مضرت اشتمالنه مبنی نظر ملندن دو شمشیدی .

شوحالردن بزانس دولتی استفاده ایله یوردی لکن او قدر
ضعیف ایدیکه بر اوفق حرکتله اوروپاده متزلزل اوله جق
حکومت عثمانیه یی محو ایله میدی لکن درت طرفی اغیار ایکن
شوبرادرلرک عثمان طور نلغنه منافی حرکتنه دخی ملوک عاجزهدن
دیه بونلری بیانده اصحاب قلعه اقتدار بر اقور .

ایلمدی عثمانلی دولتی ایچون دردنجیسی محمد ینشیدی بوکنج

شهزاده کندیسینی پدری اسارتنده اماسیه یه چکوب اجرای عدالت
ایتمه ایدی عجباً بر عثمانلی دولتی ابقاوتقر بر خدمتی کیم درعهده
ایله یلوردی .

نام محمد اجرای علویت ایلدی اوزمان شهزاده لرك اولمش
اولدینفی چلی عنوانی حالا ضمیمه القصابی ایدن او جسور
و غیور و دیندار ذات دولت عثمانیه یه تازه حیات و پردی .

محمد چلی ایچون بانئ ثانیء دولت عثمانی دیسه ک بجادر .
بوکون احفادی انک سایه سنده پشاپور لر .

یلدیریم شهزاده لرینی مغایر رضای الهی افعالنده ناصح اوله جق
بر صورتده نفس نجه اعمال حسنیه عدم مقارنتی شو فترتی
احضار ایتمشدر .

سلطان بایزید تیمور ایله حرب ایتملی ایدی شو قوتی بر
غاصب و صاحب قران قارشوسنه سوق ایتملی ایدی اگر
او ارالق تیموره قارشو واره یوب استاتبولی اله ایدی شمدی
عثمانلی دولتی بر بوقادار دها بیور ایدی لکن بونده بر حکمت
خفیه واردرکه اگر شوحال واقع اولسه بایزیدک وارثی سلیمان
اوله جق سلیمان ایسه قابلیتلی برادری دیکر لر ایله اعدام ایتمکده
پدری اثرینی ترک ایتمه جک و بوکون سالاه سلیمانیه فرمان فرما
اولوب احتمالکه سفاهت سلیمانیه دولت عثمانیه یی محو پسله
ایله جک ایدی .

(۳)

سلطنت سلطان مراد ثانی وقتندہ رونقی بولمشدی ابوبابانک
ابو اوغلی مراد ایدی .
بوذات وقتندہ دولت صحیحاً پک مکمل صورتندہ اعدایہ غلبہ
چالمش ایدی . مراد ثانی محارب فی سبیل اللہ اولہرق بیوک
اوغلی علاءالدینک وفاتی تأثیریلہ سلطنتنی سلطان محمد تارک اولمسی
کندینسک سیف دہشتندن درہمش اورویایی براز حرکتہ کتور -
مش وتخنہ عودتنی متعاقب دشمنلر کندیخی سمت خوفہ
چکمش ایدی .

فاتح محمد خان ایکیجی دفعہ سلطنتہ کلدیکنده برادری
احمدی اعدام ایشدر بوذاتک مغایر شرع احمدی برادریخی
اعدامی لکھسنی « لفتنجن » حدیث شریفنہ مظهریتلہ یعنی بر
صیقم جانی قالمش استانبولی المقلہ محاکمہدہ عفو ایتدیرمشدر .
فاتح بیوک پادشاہلر صرہ سندہ در آل عثمان اولادندہ لسان
افرنجہ وقوفی اولان بر ذات اولدینغی وخصوصاً عالم وفاضل
بر وجود بولندینغی تصدیق کردہ خواص وعوامدر .

فاتح عمر بن عبدالعزیز ہارون رشید عبدالرحمن مثال و
بالکہ انلردن دہاعالی بر پادشاہ ایدی زیرا مشار الیمک افعالنہ
اشتراکی اولہیلور ہارون جعفر برہکیچی سوش ایدی
صکرہ سیاست ایتدی فاتح محمود پاشایی سور ایدی صکرہ
سیاست ایتدی حتی کندیلرینہ سوائدہ « شہید ایتدک » دیہ

غدرینی ایما بیورمشدر .

فاتح عبدالرحمن حکم کبی شرقی دارالعلم ایتدکہ سعی ایلہ
عصرندہ مدار افتخار اولہجق علما وادبا یتشمشدر دیمک کہ
فاتح بر جہانکبر بر معارف پرور پادشاہ ایدی بونککہ برابر فاتح
سیاستہ واقف ایدی بوسنہیی الوب حدودی ونیدک کور -
فزینہ ایصال ایلہ براوجنی طونہدہ برافدی طرزون ارضروم
طرفلرینی دخی الوب اسیادہ دخی قعقاس طاغریلہ کوزل بر
حدود تشکیل ایتدی .

در سعادتندہ روم کلیسانی ابقالیلہ بطریقہ التون عصایلہ آنی
چراغ ایتدی ارمنی بطریقنی بروسدن در سعادتہ کتورتدی .
فاتح اوزمان بطریقہ سیاست ایدہ بیلوردی لکن فاتح
بطریقہ سیاست ایتدہ نہ قزانوردی روم قومنی وبوصورتلہ
عوم عیسویلرک نقرتی دکلی ! تلطفیلہ نہ قزانندی عوم عیسویلرک
محببتنی .

ایشنہ ارمنیلر یهودیلرک اقین اقین دار الظلمدن خصوصاً
اندلسدن فرارلری محضاً بو عدالتدن ایدی .

شوزماندہ دولت عثمانیہ ایلہ دولت مصریہ متحد اولسہلر
اندلس اوزرینہ اسپانیولرک صوک صولتنی دفع ایدرلردی لکن
کوریلور کہ دولتین دخی بوبایدہ غفلت ایلہ اندلس اسلاملری
دخی بسبتون غرمدن سورلشار در شرقدن اورویاہ طوغری
کیرلمکدہ بودرجہ دن ایلروسی خطالو دکلی ایدی ؟

(۴)

فانح زمانده اچیش هر بر چغر کنیدی عیار بر خلف
اولدیغندن ناشی اورتلش ایدی جم قابل بوجود ایدی .
سلطان یازیدنه ایدی جم یازیدی استرقاب ایدی جم شاعر
ایدی فاضل ایدی یازیداندن سناً بیوک ایدی ایشته منازعه
تخت تکرر ایدی لکن کوچک مصطقی ایله سلطان مراد
ثانی منازعه سی کی حقسز دینه من ایدی هر نه ایسه زمان
جمک نوبتی بکلمه سی ایچون حقسز لغنه حکم ایدر لکن
عصر مزده یازیدک آل عثمانده خدمتی زمانه نسبتله اک از
اولدیغی تصدیق اولتیش بر بادشاه اولغله جمک اطرافنی آنلر
طرفندن اغفال اولتسنه یکده حق ویرلز دکل یازید هر شیده
نقصان حرکت ایدی .

پدرندن قلان وزیر لر کنندیسنی حسن اداره ایدر لردی
عصرنده ابن کمالر یتشمدی دکل لکن پدری کی تشویقات
تیلیوردی یازید پیر اولدی اوغلاری بیویوب اداره دولت
انقسام بولدی شهنشاه علیشاه عبدالله ، احمد قورقود سلیم ،
محمد سائر لری هر بری بر محنده حکمران اولدیلر حتی
پدرلرینک میل عشرت حسینیه بسبتون هنگام پیریده کرفنار
رخاوت اولسندن بونلر پادشاه عنوانده دخی اشتراکه قدر ایشی
واردردیلر حتی شاعر لر یعنی ملوک واهرابی مافوق الحدالقیش
ایله شمار تانلردن بری شهنشاهک وفاتده .

(بکلر فغان ایدم شاهز قنی)

(سلطان ملک فرمان شهنشاهز قنی)

زمینده یتلر سونلشاردی .

یازید ارتق کنندیسی دخی اداره اموردن عجزینی اعترافه
باشلیدی حتی اناطولی شیطان قولی نام بر ملحدیدنه دوشدی
اوغلارندن صاغ قلاتلرینک بیوک احمدی سلطنته دعوت ایدیم
دیرکن انجرامی وسلطان سلیمک ارتق دولت دوچار خرابیت
اولسنی کوره رک پدریله جربنده رجعتی کی حالات دخی
کورلشیدی .

• بو حالر برقابلیتی وجوددن ملک محرومیتی دکلی ایدی ؟
یازیددنصکره خلع اولندی خلعی محق اولدی زیرا اولسه
ایدی شیطان قولینک صدر اعظمی اوروب ولی عهدی قاچوره سی
بیوک نکبتی داعی اولور ایدی لکن بویله برپادشاه ولایت پناهی
اوتوز سنه سلطنتده ولی پیلدیرمک وحالا بو مخلوعک نامنده بر
ولی علاوه ایتدیرمک خصوصنده کی حکمتی اکلا بلم .

اخلافندن بری اجدادمندن یازید حقنده فکر بکز ندر دیه
وزیرینه سؤالنده افندم نقصانی تدبیر وتصرفی وار ایدی
دیدکده اوخلیفه « اوت اویله ایدی اونی وزراسی ولی پیلدر دیلر
حالبوکه سز بنی مدیر ایکن غیر مدیر بلتدیکز » بیورمشاردرد
حقا که قرنای عاقله بو پادشاهی خلعله سلطان سلیمی جلوس
ایتدیرملری دخی سزای تحسیندر بو حال او عصرلرده دخی

کتم اسرارده و خدمتده تقیدده اولان دقتی اخلافه تصدیق
ایتدیرر .

ایشته عصر بایزیدی ایچون بر قباحت کوره میز زیرا
پادشاهسز دیمک کبی بر اداره زمانی ایدی حتی شهزاده لک
النده بولان ایالتلردن غیریمی اختلاله میل ایتمی دخی بونک
سوء ثمره سی دکلی ایدی اکر شو دور فاتح دوری کی
خارجا فوجانه داخله معارفه خدمتله کچسه ایدی البته دهاترقی
اولنوردی لکن بر اساس واریادی او اساس آدم یتشدر مکده
طاوتیلان طریق بوزلیوب توسیع اولتمی ایدی .

بایزید بنقسه ادارهیه مقتدر دکل ایدی لکن کندیمی سفک
وغدار دخی اولیسوب اداره ایدنلری فرق وتمیز ایلر ویا خود
مشروطیت ایله بولندیریلوب استبدادینه میدان ویرلز ایدی .
چونکه فاتح تر بیت کورده سی آدهلر اولوب بونلرله ملک اداره
اولنیوردی اول پدیری تغیر ایتموب چرخ اداره طور مامش
لکن دور استیلا دینلیه جک بر تقرر حالی کورلمشیدی .

سکزنجی پادشاه درجهده دخی سکزنجی ایدی حتی اخلافندن
کندیسنه خدمت تفوق ایدنلر حسابله سالاتینک وسط حالنده
بولندیریله بیلور .

(۵)

ياوز سلطان سليم جهانگیراندين بری ایدی بوشهزاده
اوچنجی درجهده وارث ایکن بونک برادرلری احمد و قورقودک

اوزرینه مرجع عد اولندی زیرا سلطنت عثمانیه به اهل بو
ایدی .

ياوزحقنده تاریخلر کرچه یکریمی قدر برادر و برادرزاده لرینه
قیق کبی بر لکه سوررلر لکن نظام ملک ایچون بر ترتیب ایدی .
سلطان سلیم شاه اسماعیل ایله چالدران صحرا سنده محاربه سی
وغوری و طومانبای مصری ایله چارپشمسی دولت عثمانیه بی
بر دولت مقدسه حالنه ارجاع و خلیفه عباسیدن امانتلری اخذ
ایدک خلافت سجاده سنی ذاته و اولادینه حصر ایتمشدر .

بو عصرده غربده اندلس دولتی بحوالمشیدی شرقده دولت
عثمانیه بز تو صالحمشیدی .

سلطان سلیم اسماعیل صفوی ایله برطالع دنه مشیدی بو طالع
دنه سی دشمن ملکنده تهلکه لی ایدی لکن غزم سلیمی کوشه
انتهزاده سر بزهن خسران ایتمش ایدی .

سلیم کرچه قهار بر پادشاه ایدی لکن زمانی ایچون الزم
ایدی اکر سلیم اول کلبه ایدی بو دولت بووقته قدر برقرار
اولز ایدی سلیم اول بر دفعه بر ناحیه ایچون سویلدیکی سوز پک
پوکدر زیرا تاجر اوزمان ایران حربنده کندیسنه اقراض ایلدیکی
اچقی عودتده المیوب « بنم او غلم بر قاچ اچقه ایله پادشاه دفترینه
عسکر قید اولنسون دیمشدی بو نظام پرور پادشاه نه دیمشدی « اکر
بنی تاجرک ثروتنه طمع ایله اولدیردی « دیمسه لرشمیدی اولدیرردم
بورمشیدی بو انک رجاسنی رد ایله پاره سنی ویرمشیدی .

سلیم علمایه را می آیدی خصوصاً زنبیلی علی افندی بر قاج دفعه پنجمه یوز مجرمینی قتلدن خلاص ایتمشیدی عزمنده ثبات ایدردی حتی ایران سفرنده عسکرچادری باشنه یقمش و علمانک آتی زیفوسی پادشاهی سرتاپا چامور ایتش ایکن نه عسکرک ابرامنه ونده علمانک وزرا ایله تمیناتنه موافقت ایتشیدی قدر شناس ایددی پیری پاشا سانپ یونس پاشایه غضب پادشاهی بیملکه بر دفعه سیاست خصوصندن خوفله مقامندن عفونی رجا ایلدکده اوهر وزیره کوره دکلدردیه تلطیف ایتشیدی .

سلیم اول وقتی بر دور فاطمی اولوب قانونه مراعات واصحاب معارفه اعتبارات یرنده ایددی سلیم اول دولتک اساساً تشکلی فکراً اکلاش اولغله اکصکره سبته بوغازینی طوتوب اسپانیانک ید غدیرینی قالمش اولان بقیه مسلمین اوزرندن چککم واق دکره دولتی حاکم ایتک فکری میدانه چیقارمامشیدی اگرچه بوفکر حصولبواسه ایددی بتون افریقا قطعسه اوزرنده حکومت عثمانیه تقرر ایتش اولوردی مشارالیهک بوحرکتی معقول دکلیدی ؟

(۲)

سلیمان اول پدردی یرینی طوتدیمی ؟ پادشاه اون ایکی دفعه بالذات حرب ایتدیمی ؟ لکن سلیمان نامدلرک یازدنارینه باقیوب دولت عثمانیهجه بو عصر خطالی برعصردر دیرز .

سلیم اوله خلف اولان هر پادشاه قرق سکر سنه سلطنتده

برسلیمان اوله بیلوردی لکن سلیم اولک سکر سنه خدمتنه مقابل خدمت ایدجهک بر پادشاه تصوری ممکن دکلدرد سلطان سلیم بردولتی خلافتنه ارتضاع ایتدیردی سلطان سلیمان نه پایدی ؟ حرب ایتامشیدی دینلهجک اوت ایتدی ارتضاع شان ایچون محاربه لردنه بالذات بولندی لکن قانون عثمانی نک تأیید اولتمسی الزم اولان بو عصرده تغییر کبی برخطاده بولنشدر .

سلطان سلیم برمایه بی چوغالتیق ایستوردی بوده ایرانی اوروب شیعت و سنیت منافرتک ختامیله شاه اسماعیلک ریاستنی درعهده ایلدیکی شیعتی محو ایدمه بلمک ایله اوله جق وفکری حرمین خادمکنی دردست ایله محال مقدسه به صاحب اولتی ایله اولیه جقمیدی ؟

لکن دور سلیمانده بومایه صاچلدی یعنی حدود عثمانیه مجارستان ایبروسنه کتولدی خرواستان ضمیمه ملک ایدلدی اندلس قطعده سندهکی اسلاملرک حالی ینه عثمانیلره بردرس عبرت ایکن بوکا اصلاً باقمیوب بتون اوروپانک علیهنه قیام ایدلدی یتش سکسان ملبون ایله دولت بیهوده استعمال ایدلدی عسکره طوروب دیکلمه وارمیدی ؟ شرقدن غربه غربدن شرقه کزدیریله یوردی مایه طاغیله یوردی حدود قلاعهه یکچیریلر قویله یوردی .

سلطان سلیمان پیری پاشایی استغایه مجبور ایله یولسز اولارق خاص اوطنه باشیمی فرنک ابراهیمی صدارته کتوردی بو آدم طبیعی اوروپا ایچنده سفرلر اچدی اوروپا ایقلاندی بوفرنک

دو نهمه سی سلطنت دعوا سته قدر چیقشدی .

سلیمان طهماسب شاهک اوزرینه بالدفعات مهاجمه کوستردی
لیکن اکصکره ویانه محاصره سنده منمزما رجعتیله عصرک
خطاسی ثابت اولدی هله فرانسه ایچروسنه بر اردو سوق ایله
قرالنی المانییا پنجه سندن قور تاروق فکری اوروپاچه دولت
عثمانیه نکه شوکتی درجه سنی طایتدیر مقصدن بشقه نه بی اتناج
ایده بیلشیدی ؟

مادامکه تفخر آرزو اولمشیدی بوندن ده ا خف اوله رق
یویله بر قوتی تاتار خان قوتیله طاغستان اوزری طولاشدیروب
وبر اردو دخی شرقدن ارسال ایله ایرانی صاردیروب اوراده کی
دوات ایرانیه پی قالدیرسه مجارستانه کیدوب اوروپایی ایاقلاندیر .
مقدن زیاده اسلاملی بر معامله توحیدیه ایله هند قبولرینه قدر
اسلامیتی توسیع ایتدیرمش اولسه ایدی ده دولت قوت ومایه
وفرت بولز میدی ؟ سلطان سلیمانک حرکات حربیه سنک نهایتی
کلمینجه سنه لرحه سرایده قالمسی کونلرنده قوه سلطنتی توزین
وقوه ملیسه ایله حرکت ایدن وزرانک وعلیانک کسر قوتیله
عسکری کندی طرفنه جلب ایچون انخاذا اولنان تدبیر غریب
دکلیدر ؟ بو عصرک عالی بر فکر تلقین ایلدیکه بوده علمایی پایه
واوغلارینه رتبه ایله طرف سلطنته تقریب عسکرک علوفه سنی
خزینهدن اعطا ایله اهل صنعته راز زیاده طرح تکالیف ایدی
ارکان دولت ذاتا توحید اسلام طرفلیسی اوله رق عموم اهلینک

پادشاهلرینه هم دین اوله رق تبعه صادقه اولسنی ایستورلر ایدی
امر مطلق بو فکرلر اراسنده قالب ارکانک دیوشورمه اصولی
توسعیله هر خرسیتیان اوغنونک اسلام اولسنه جبر استعمالنه مساعده
اولندی نهایت رأی عالمی ایلروالدی واجرا اولندی اکصکره سلیمان
(تختی صاندم تختنه در دوغسه)
(قبره صیندم صیغمز ایکن عالمه)

(هب غرور شوکت ایمش جنبشم)

(لطف مولایه قالدی ایشم)

مقطعدن اشکار اولان اقراری اوزرینه مغروریت نام
وسلطنتدن بیدار اوله رق عالم هستی به سفر ایلمشدر .
سلطان سلیمان بیوک بر پادشاه اولوب علویتی زماننده
طوته بیلمش وبلا آخره المانییا ایمبرا طورینه غلبه ایله غائله سلطتی
ازالتش ایدی لیکن نه چاره که کندی اوی اداره سنی وارداتیه
تعمایله اداره ایدوب اولادینه قرانسونلرده یسونلر دین بر
پدرکبی عاندن استفاده اولنجیه جق صورتده بر خدمتله عصرینی
رسیده ختام ایلمشدر .

دور سلیمانیده لزومسن محاربات ایله صنایع وتجارت وخصوصا
معارف وفنوننه لزومی قدر خدمت اولندیمی ؟ اسکر اولمش
لولسه ایدی علمای فاتحه بدن زیاده عالم یتشمک لازم کلوردی
یستون دخی خدمت اولنماش دکادرکه دارالحدیث دارالطب
وساثره دخی یایلمش ایدی لیکن غریبدن امویلرک عبدالرحمن

وحکمرانی قدر معارفه خدمت ایله اوروپایه او طرفدن کچن قدر
مدنیت نقل اولنه مامشدی اما قانون سلیمان مشهور ایسه ده
اخلافدن بری لسانده شرعشریفه ایله اکتفا ایتمیوب برده قانونه
تمسک ایتمش دیه بر تعریض واقع اولدیغنی سویلرلر .
سلطان مصطفای ثانی دخی « هر قاعه یه یکچیچری قومسندن
جدم سلیمانی وهر بری وقف ایلمسندن جدم بایزیدی نهمسین
ایده م » دیمشدر .

ایشته دور استیلائی عثمانی بوراده ختامه ایرمش دیمک
لازمدر زیرا سلیم ثانی عشرته میال اولوب اجدادینک هیچ بری
سراینده وفات ایندیکی حالده بو ذات زمام اموری بلغراده یندن
الدینعی محمد پاشای طوبله ترك ایله سراینده صفا ایلش وندمانی
ایشته تسلیط ایتمیوب ساده برخطا ایندیکه بوده پدرینه غایب
بولمشدر زیرا پدری خاص او طه باشینسی صدر اعظم ایندیکی
کی بودخی خیرالدین پاشاکی جسور بر ذاتک تربیتکرده لری
وارکن یکچیچری اغاسنی قیودان ایلمشدر .

ایشته چشمه ده بردونما انزاعی اجینسی بوسوء تدبیر ملت
طاندیرمشدر صدر اعظم وزیر ثانی بی سردار یکچیچریان نامیله
دونمایه براقق ایلش ایسه ده قیودان متفین امرای بحریه نك
سوزینی دیکامیوب سردار بر تو پاشا ایله معارض اولمی
غریبدر سردار قورتلسدی قیودان بوغلسدی دونما یاندی
خراب اولدی .

دولت قوی ایدی ایرتسی سنه ینه دونما چبقاردی لکن
مشهور قیودانلر عریق دریای شهادت اولش ودونما ساده تیکنه
اوله رق چیقمش یعنی بلیلمسز ققس کی قالمش قیودانسز تیکنه
لردن نه حاصل اولور دور سلیمانیده بار باروس دیه خیرالدین
پاشادن آق دکز یانلیری چوجقارینی بشکارنده قورقیدرلر کن
بالعکس دشمن دونماسی بشیکره کلوب بوغازی طوتغنه باشلامسینه
شو انهمزام عظیم سبب اولمشدر بو انهمزام عثمانلی بحریه سنی نصفه
تنزیل ایندی .

« دور تقرر »

(۱)

دور استیلائی تعقیب ایدن بر دور تقرر ایدی زیر پادشاهر
حرب ووغایی وزراسنه تفویض ایله کندیلری سرایه چکلملری
بودورده ایندی .

پادشاهر بو وقته قدر اوغلارینی سنجاقلره چبقاروب
انلره تعلیم فن واداره و فرسیت ایده یورلر واشترک صورتله
حکومتلرینه رضا کوسرتزه یورلر ایدی شهزاده لر یاننده لالال
ومعلملری وار ایدی سلطانلرک اوغلارینی شو صورتله تربیه لری
یک یولنده حتی سلطان بایزید و سلیمان وقتنده شهزاده لر بیویوب
هر بری بر طرفه حاکم اولمشدری لکن بر تبدل وقوعنده سلطان
قورقود و سلطان احمد ودها اولاری سلطان جم عصیانلری دخی
بوصورتله ظهوره کلشیدی .

جم قورقود خوفله دیار اجنیهه ومصرة قاجدیلر «قورقودن قورقودنلر چکدی نلر» دیه قورقودک ودها فجیع جمک حالری معلومدر دورسلیمانیده شهمزاده بایزید برادری سلطان مصطفایه پدربنک قیمسی وکندوسنه ولی عهدلکی تودیعی ایتماسی ایچون حرب ایتمسیله ایرانه فراریله اوراده شهید ایتدیرلسی کبی حالر سلیم ثانی یه بلا مزاحم تختی ترکنه سبیت ویرمش و سلیم ثانی وقتنده ایسه بر ساعت درسعادتی ترک ایتماسی و سلطان مرادک جلوسسنده درت برادربنی اعدام ایله مقریبنی سوزیله حرکت ایدوب صقوللی پاشانک برادر زاده سنی و بعض عونه سنی اعدام ایله صوغوتمه سی دور تقرر ایتدالرنده خطالو اولدیغنی کوسترر . مراد ثالث کرحه محمد پاشایه رعایت ایله عزل ایده مامشیدی لکن دیوان یرنده شهادتی دخی شمسی پاشا ایله سائر ند مایه فرصت کوسترمشیدی شاه خدا بنده ایله مدهش ایران سفرلری اچیلدی ایشلر بوزوق کیتدی .

شمسی پاشا آل اسفندیاردن اولغله اجدادی آهنی آل عثماندن لغه بو تقریدن یول بولدی محمد ثالثک سور ختانی اجرا ایلرکن دیوشورمه اصولنی تغییره فرصت الدی سوری سیر ایچون طویلا تمش لبلیبجی بورکجی مقوله سی اتراکک عسکره قیدی ایله اصول عتیقه بی تغییر ایشدیردی بو صورتله مایه نیک تکثری طریقتی کسدی . بورک سبیت کبی شیلرله اهالی جه دخی صخته و معدیه خدمت ایتمیان شیلری دوشندی .

مراقوم ولی نعمتی نسایه محبوب ایتمکه یوز بوقدر ذکور وانات اولاد اولوب بو کثرت بیچاره لک سبب اعدایی اولمشدر ایران سفرلریله عساکر اوغراشورکن محو دولته بوخائن یول ارایور ایدی ایشته علما ایسه سلطان سلیم اوله سوزینی تاثیر ایتدیرمش اولدقلمری حالده سلطان مراد ثالثه خونریز دکل ایکن سوز کچیره مامشدرر زیرا اصول استبداد حکمنی جاری ایتبور ایسه ده پادشاه سراینه بویله مقربلر کیره یوردی سلطان مراد وقتنده طشره والیلری دخی معارضه یه دوشمکه اداره ملکه خلل کلوب بوسنه والیسی اوستریا و المانیا حکومتلریله حرب ایچمه سبب اولمشیدی لکن اسکی بقیددن اوله رق اوزدمور عثمان و فرهاد پاشالر کئی وزیرلردن ملک خالی دکل ایدی ایشته بو قوماندانلر ناموس دولتی حرابا وقایه ایتشلر ایدی .

سلاطین عثمانیه نیک اک زیاده الدائم شلرندن برنجیسی بو مراد ایدی حتی بر پادشاه بیورمشدرکه مرادلرین ایچننده اوچنجیسی خاندانلرک علویتنه خدمت ایده مدی اکر دور تقرر اولسه ایدی بو کلام عالینک حکمنی دولت اثبات ایده جمک ایدی لکن ینسه هرشی بونک کوننده تحول ایتمش و سرای متغلبلری بونک وقتنده برتوالمشدر عساکر دخی برنجی دفعه عصرنده غلوا ایتدی بوحرکتلری درت سنه صکره ایکنجی دفعه ده کورلدی بوغلور ایسه سرای ایله طشره رجالی اراسنده رقابتدن ایلروکلوردی ایشته دولنک فنالغنی احضار ایدن حالاتک بریده بوسرای ندماسنک تعای ایدی حتی

قزل اغالغی صدارتله مساوی برتبه اولتی بو عصرده ایدی
بو عصرده عربلر دخی آق اغالره بدل اولغه باشلادی .

دولت علیه مشروطیت معتدلدن مشروطیت مغرطیه تحول
ایتمش ایدی زیرا استبداد دوری دکل ایدی اولدقجه عسکردن
رجال سرای معتبری خوف ایدرلردی عسکرک دخی آنلو ایله
بیایسی اراسنده برحس رقابت طویلوردی مقرک شوخالری ایله
بزه اورویا سفری ظهوری کونلرنده سلطان محمد ثالثه سلطنت
دور اولمشیدی

سلطان محمد اوزطفوز برادرینی اعدام اییدی بو نظام عالمدن
زیاده شهیدیه حمل اولمشدر بونلرک دردی بیوکجه ایدی لکن
بونلرده بریکیلره و مقصوملره قاتلدی

محمد ثالثک پدری حالته وقوفی کندیننده بستیون امنیتسز لکی
مستلزم اولدی حتی بو آنه قدر مثلی کورلماش صورتده تبدلاته
مساعده بواندی دیرایدیکه « علما و وزیرایه امنیت یوقدر کیمه امنیت
ایتمسه ناقص چیقدی » بونده حقسزدر زیرا انسانی اکلامق
خصنتندن محروم ایمش اگر انسانی اکلاسه ایدی پدرینک
اوزدهور زادهیه و فرهاد پاشایه و امثالنه رعایتی بیلرک فرهاد
پاشاکی بر مرد بهادری ابراهیم پاشا مکرله افنا ایتمز و ابراهیم
پاشایی اگری ققخنده حرب اوزرنده ایکن خواجه سنه
احتماله عزل اینلزدی .

وقسز ایش کوره رک صکره انسانلره قباحث بولق شعار

حسندن دکادر لکن محمد ثالثه برمدح اوله جق جهت واردرکه
اوده کندی صلابت دینیه سیله اگری ققخنده ثباتدر بو موفقیتی
منتج اولدی .

محمد ثالث کندی شهزاده سی محمودی برزائجه اوغورینسه
فدا اییدی بو شهزاده وقعه سنندن صکره بر درویشک پادشاهم غافل
اوله اونبر کونه قدر بر قضا واردیه فریادی اوزرینه او کونده
سلطان وفات اییدی وفاتنده ایران سفری دخی اچیلشیدی .

سرایده اولدقجه بعض ذاتلر بو عصرده دخی قوت بولدی
حتی غضنفر اغا عبد الرزاق اغا کبیلر اچیجه ایشلرده بونلورلر
دی سرای متغیلمری قبه التی وزراسنک کیتدکجه نفوذلرینی تقایل
ایله تفرقه یوانی اچمشلردی .

(۲)

کوریلورکه بو دورده پادشاهلر بر طاقم مداهنلره قرین
اولوب ارتق سنجاغه چیقمق اصولندن کندی اوغلارینی محروم
اینشلردر .

سلطان محمد ثالث اوغلارینی سنجاغه کوندرمدی حالبوکه
پدری کندیلرینی اوسنلرده ایکن چیقارمشیدی عجباً بو اولادینه
شفقتندن کوزندن آیرما مقدمی ؟ یوقسه خوفدن می ؟ ایدی انجق
اوغلنی محموده سیاستی محبتدن دینه من .

احمد اول اون درت یا شنده پادشاه اولمشیدی بو پادشاهک
عصری غایت دهشتناو بر دور ایدی زیرا ایران ایله حرب باشلا یوب

جدندن منتقل آلتایا حربی بتماش واناطولی دخی شو محاربات یوزندن وولانک محاربهده اولوب اعیانلرک تفرد بولملرندن سراپا عصیان حالنده بولنش ایدی خوبانامه ویسی بو پادشاهه شو حال اوزرینه یازلمش برکتابدیر . سلطان احمد پک کنج ایدی لکن بختی یاور ایدی . مدبر ذاتلره دوشدی لالا محمد پاشا فاتح اوستورغون اوله رق آلتایا صلحه راضی اولدی . مراد پاشا دسایس سیاسییه و حرب ایله جلالیلره غالب کلدی .

سلطان احمد مسعود الطالع اولقله راز تند خوی ایسهده مراد پاشایه باباجم دیه خدمتی تقدیر ایشیدی انجق کنجچاک حسبله ملکک تقرری کونلرنده پادشاهلی امتداد ایشیش اولسه ایدی ملک بو پادشاهدن ابو خدمت مأمول ایدردی زیرا ایچجه عقلی ایسه ایروب ادمنه تسلیم اولق شعارندن ایدی . حیفاکه سلطان احمد کنج وفات ایشدی اوغلی کنج اولقله برادری مصطفی اوچ آیلق بر پادشاهلق ایلدی قزلر اغاسی تنسیبیله وزرا بونی خعلله یکنی کنج عثمانی پادشاه ایتدیلر بو کنج بر سوء قرینه اوغرادلی علما دخی طریق حقندن عدوله باشلامشاردی ایشته کنج عثمانی چای علی پاشا خارجا وسرای خلقی رئیس قزلر اغاسی سلیمان اغا داخل اغفال ایده بورلردی قزاق حربی موفقیتسز لکی و حالا سائر بر قاج دفعه وزرا وعلما پرماغیله قیام ایله ایشته بولندیرایش اولسندن فساداته سببیت بر اقلش اولان وپادشاه مخلوعک والدهسندن الده ایتدیریلان عسکر

سلطان عثمانی نختندن دیبلر و فجع صورته عونته مصطفویه عثمانی شهید ایتدیلر .

« عثمان الهدن دیلرم بنم کبی اول » دیه کوچک برادری محمدی بیکناه اعدامنده الدیغی آهک تأثیری ایله بو کنج دخی عزم عقبای ایلدی بونی ملت یاپدی دیه عثمانلی ملتنه اسناد ایدنلر غدر ایلرلر زیرا ملت او زمان عسکردن عبارت ایدی عسکر ایسه بر طاقم ذی نفوذ ضابطره مربوط ایدیکه بونلر التاجه هر بر شی اوله ییلوردی ایمدی بو حالده او رتبه پکده سوء استعمال اولندیکه اک صکره عسکرله باشه چقیله من اولدی مصطفی ثانی پادشاهلی بستیون والدهسی ایله اداره ایدی اولدی بو حالی از وقتده خلعه مجبوریت ویردی مراد رابع پادشاهلی اله المشدرکه ینه اناطولی ایچنده ابازه پاشا عاصیسی توره مش وبران ایله محارب بولنه رق بر اراق بغدادی المشیدی ایمدی شو الی الشمس سنه مدت ایچنده دولت عثمانیه صحیحاً خارجا مشاغل ایچنده قالمسندن داخل خدمته وقت بوله مامشیدی بو نهدن ایلرو کلشیدی مایه نک از لغندن ایدی دولت اک بیوک قوتی دشمنلرینه قارشو کوندره بور ایدی مایه سی آز اولان ملک ایچنده برطاقم اقربا و خویشا و ندینی غائب ایدن اصل مایه ده دخی گاهی مجارستان طرفارنده محاربه اولسندن اصلا راحت یوزی کورلماک ودر سعادت ایسه فزت اوزره اولق حسبندن بر ادمک حرکتیه کلمی ایچجه صداعی داعی اوله ییلوردی وخیام

ایسه قولایشش ایدی بو زمانلر اوائلده نه قدر بیسوده یره دولت توسع ایتدیگی اگلاسلغه باشلدی ایشته عسکرک اصول اداره سنجه یولسزاق دخی حس اولندی زیرا دیوشورمه اصولیه النان نفرات و غلطه مکتبی مخرجی اولهرق چیقان ضابط بشقه بر عسکر ایدی حالبوکه الی سنه ایچنده عسکر تدریجه تعلیم و فروسیتدن محروم و حضرتله صنعته مألوف اولدقدن بشقه کبارک ترقی جاهنی تسریعه مأنوس اولغه باشلامشدری .

مراد رابع کنج ایسه ده جسور اولوب عسکرلرک انتظامسز لغی فورطنه سنه اوغرادى بغداد سفرلرینک امتدادی اوزرینه خسرو پاشایی اعدامندن منبعث آتش اختلالده پادشاه صدر وقت حافظ پاشایی و سوکیلی حسن چلبی و موسایی و رمشیدی عسکر انلری پارچهلوب دیوان برنده شهزاده لره وکلایی کفیل المشار مراد رابع ایسه یازه پاشاکبی جسور آدمی اله کتورمش وهرکونه امرینی انفاذ ایتدیرمکی ارزو ایتش والحاصل بسبتون اصول استبداد اوزره حرکتله پادشاهلغی خلقه طانتدیروب خسرو پاشانک و کندیسنک سیاستی دخی بیوک بردهشتی مستلزم اولمش و تختی ایچون اوج قرداشنی دخی شهر شهادتله دلسیر ایتش نظام ملک نامنه برنجی دفعه اولهرق مفتی اخی زاده حسین افندی دخی معدوم ایتش ووزرا به دخی سیاستله خوفی یکبچیری وقلوب اهالی به تأثیر ایتدیروب بوقوتله بغدادی دخی المشدر .

مراد رابع عصرینک اکمناز بر پادشاهی ایسه ده پکنخو نیز

اولوب میلان اهل فساده پکنچوق معصوملری رفیق اولمش وحتی توتون یساغی شدتی ایچون مبتلا لردن کسیلان باشارک انسانی حسیله کنهانی قاضی زاده یوکلنمشدر ایشته مزارقو غوغنه کیروب برادرمک دخان ایچرکن پادشاهک تصادفیه دلیکدن دومان چیقدیغنی کورنجه آدمی چیقاردقه بن اولویم سزدریلره قاریشورسکز دیمسی اوزرینه خلقک مبتلا اولدیغی برشینک اوکی التغه امکان اولدیغی اگلامشدر .

دردنجی مراد عصریچون لازم ایسه ده لکن طوبال رجب پاشانه لازم ایدی و او قدر بیکناهاک قاننه کیرمک دخی لایجوزد کلیدر ؟ ایشته شرسیاستکرتبه نهاییه وارسی اوغلی اولما سنندن بر ایش اولدیغی اک کوچک برادرینی دخی مرافلو ایتکه سبب اولمشدر اکر بوشزاده دخی اولسه ایدی عرق عثمانی معاذالله منقطع اولسنه دخی سبب اولنیوردی .

عسکرک شودهشتاو وقتی ایچنده پادشاهک بودرجه شدتی منع ایده جک علما یوقیدی ؟ وزرا یوقیدی ؟ خیر یوغیدی ؟

(۳)

زیرا دور سلیمانیده علما ارتق رسم حالته کیرمش ایدی هر نقدر عصرمن زادکانی قدرده دکلسه ده اعلم دخی اولیهرق زادکاندن قاضعسکرلر قاضیلر اولغه باشلامش ایدی . پادشاهک بیکناه ادم اولدیرمسنه مانع اوله جق ابوالسعودلر ابن کلالر جمالیلر مؤید زاده لر قالمشیدی اویله یاوز حضورینه کیدوب برطاقم بیکناهی

الہجق ادملر شویله طورسون حتی اخی زادہ بی مفتی ایکن بو .
خدیمرسندن ناشی مراد زاہدہ سس چیقارہ جق بر شخص عالم
بولموردی بوسبیدن موجودلر رتبہ وقافیہ بہ مبتلا اولمشاردی .
تمامی اجرائی شریعت اولنہ میوب آرہ لاق فلان بولانمش بیکناہ
آدملر فتوالری الذوب اعدام قولایلنمش ، ویسیلر زکسیلر کچی
مخلق عبارہ لرلہ فنون و علومک کوز بویاجیلغی دوری گلش ،
والحاصل مراد رابع فاتح بغداد نامنی المش ایسہدہ قرانداشک
بخانہ سبب اولہرق سنہ لرحہ ایشلر عکسنہ کیتمشدر .

تاریخلر مراد رابعی بر جسور دیہ یازرلر زیرا سلطنت
اساسنی ازقالدی محو ایده جک درجہ بہ قدر جسارتی ایلرولش
ایدی .

شو کج شہزادہ لر اگر حسن قرینہ مالک اولسہ لر ایدی بیوک
خدمت ایده جکارہش احمد عثمان مراد خانلر حسن خلق
وجسارت صاحبی ایدیلر انجق مخلق ادملرلہ کندیلرینی قوللانہ
مدیلر سلطان مراد خونریز سلطان عثمان ایسہ تجربہ سزایدی .
سلطان ابراہیم دورندہ ذریت اولسون دینلہ رک سلطان
مراد ثالثہ تجربہ اولنان نسوان ایلہ حسن معاشرت طبیعیسنہ
بمانعت اولندی بویادشاہ ارتق اختیارہ قادیلر حکایہ لرلہ اکنوب
اک پارلاق بدورک پادشاہی دکل ایدی صقاتلی اینجو ایلہ
دوناتمق سمور دوشتمک قیو اپی ایلہ صدر اعظم بوغلمق کچی
حالات ابراہیمیہ بہ نہایت اولمیوب بویلہ بر صافدل پادشاہک

سوزلرینہ الہام معناسنی ویرن ادملر وار ایدی ایشتہ بواراق
برججی حسین نام سوختہ واوغلان بزونکی ناہیلہ ملقبہ صلح
الدین نام کسنہ قاضی عسکرک مقامنہ قدر چہ قمشلر ایدی .

دور تقرر ایچندہ برخلع فجمعیہ سنی ظہورینہ سببیت ویردیرن
حالیر بونلر ایدی لکن بویادشاہی اعدام دخی سوء تدبیر اولدی
سوء قرین ونظامی کوندن کونہ بوزلمش بر عسکر وایچلرندن
اوفق یاہدہ بعضیلرینک بیوک مرتبہ بہ یشملرندن ناشی غیرتہ
کلش وکندولرندن سمور کورکلر طلب اولنمسیلہ کیسہ اہالیدن
کوز یاشلرینہ باقیوب طویلانمش اچہ بی فدا ایتمک فکرینہ
دوشمش عمالر وامرالر بویادشاہی افضالیلہ رینہ یدی یاشندہ
اوغلی سلطان محمد رابعی چیقاردیلر .

کنج بر پادشاہک ایلک سنہ لر ای گاهی یکچیری اغالری گاهی
سرای متفذاتی نغلیلہ کچوب بردہ والدہ شہید اولدقدن صکرہ
کرید طرفلرینہ حرب اولندیغی حالہ امداد کوندرلیسہ جک
صورتدہ بوغاز طیقانمش ودشمن سفائی دو تنامزک بوانی کسمکدہ
بولنمش ایدی .

ایشتہ بو دوردہ بسبتون شہزادہ لر دخی امور عامہ بی
اوزاقدن مشاہدہ دن محروم ایدیلوب پادشاہلرک سوء
امینتلیر التہ کیرمشدرکہ بو حالک اوتوزبش قرق یاشلرندہ
تجربہ سز ادملرالنہ ملکک بر اقلسنی اتاج ایتمشدر .

اوائدہ شہزادگانہ سیاست اصولی کرچہ محاسندن دکل ایسہدہ

بواصول دخی تجربہ سزا کی مؤدی احوال دن ایدی . بز بورادہ وراثت اصولندہ استخسان ایتدی کمز جہت شہزادہ لک اوستنہ تختک بتشمیلہ شہزادہ کانک سربست برافلمی و ممکن ایسہ اوائلدہ ولایاتہ والیلککہ اعزای کبی شمعی دخی مکاتب عسکر یہ دہ وعسکر لکدہ وسیاختندہ بولند برلمی طرفلیسین چونکہ امور ولایتہ آشنا اولوبدہ سلطنتہ کلان سلاطین بر درجہ یہ قدر احوال عالمدن خبردار ایدیلر لکن برنجی مصطفی و سلطان ابراہیم نہ ایدیلر ؟ ایستہ اولادیت اصولنک انخازندہ ایدیکہ دائما پادشاہ اولنلر زادر لر بنی استرقاب ایدہ بورلردی .

(۴)

دور تقرردہ بولنلر لقلری کیلر منعہ لب اقلی ایسہ انلر خدمت ایتدی بولر وزرا و علما اولیہ جقمی ؟ ایستہ بولنلر اسکی اصولدہ قطع مراتبی ترک ایلر یلہ برنجیسی خوف جاندن ایکنجیسی قطع رتیدن ناشی دولتی طریق خیرہ سوق رینہ دشمن جاہ وجانلری عد ایلدکلری رقباسی استخدام ایتمک واقبالرینی محافظہ ایتمک بولندہ خدمتاری کورہ بورلردی .

صدر اعظملر مستبد اوله رق قبہ نشین وزرا ازالدجہ ازالمش و شیخ الاسلامر اوائلدہ قاضی عسکرلرہ رتبہ متفوق اولسملر یلہ انلرک دخی سلسلہ دہ وسائرہ دہ مشارکتلری اولقلہ شیخ الاسلامر دخی بسبتون طریقک ایشنی الوب ولی نم عنواتی اخذ ایلہ صاحب دولت عنواتی الان صدر اعظملرہ اکثریا

متفق اولمشلر سرایدن دخی قزلر اغاسی اولنلر اوچجی درجہ یی بولمش اولقلہ ارتق امور عبادہ باقلقدن قالمش صدر اعظملر ایسہ اکثریا یکچری اغالریلہ او جانلووی الہ الوب بولنلرہ کندہ یسینی قتلدن خلاص ایتمک شیخ الاسلامر اعطای فنوادہ سماحتلی طاور اتمق قزلر اغالری داخل قوتیلہ طشرہ لیلرہ میدان او قومق حالرندن امور عبادہ باقلقدن کوندن کونہ غفلت و ذھول اولتمش .

ایستہ شو حالر متسلسلا هر برینک منتسبانہ دخی سرایتلہ ولایتلر کنخدا و خزینہ دار ومھردار کبی وکلا دائرہ سی خدمتہ وقاضی عسکر لککر منتسبان اندرونہ وچالیشمعی زائد مشغلہ ظن ایتمش زادکان علمییہ عسکر امرالغی اولجہ بر مکتب ادب شاگردانہ منحصر ایکن کوندن کونہ سادہ چبوق طولدیرر وخوش صحبت سویلر خدام پدینہ کچمکہ باشلامش یعنی سلحدارلر چوقہ دارلر سرایدن یکچیری اغالغی ووزارتلہ اخراج اولنوب مسند صدارتہ دخی اوقوہ ایلہ صعودہ باشلامشلر حتی طواشیاردن اق اغالرہ یلہ مساند تودیفنہ باشلامش ایدی .

سلطان مرادک سلحدار مصطفی پاشاسی سلطان ابراہیمک یوسف پاشاسی سلطان محمد زابعک صاحب مصطفی پاشاسی جنجی خواجہ خواجہ زادہ مسعود افندی وصاغر حنفی افندی کبی ادملر چیقمش حتی بر صدر اعظمہ شیخ الاسلام صاغر در دینلرکدہ کاشککہ کوردخی اولیدی کبی سوز سویلمش

قزل اغالردن مصطفی اغا سلیمان اغا دلاور اغا یوسف اغا کبیر
ایسه درجه نهایه نفوذ او لهرق درس عادتده بکیچریلر دخی
بویله اقبالپرستلر سایه سنده دائمی اختلا لایمه بولندیلمش والحاصل
وقت تقررده ایشه جاندن دکل جامدن باقله مقده بولنمش ایدی .
حالبوکه بو مثالو ادملرک باشی تیغ قضا دن قور تیله بور میدی دریاده کی
بالقار کی بر برینی بیورلر میدی . پاشالز اغالرحی شیخ الاسلاملر
قاضی عسکرلر یله سیاستدن قور تله مقده ای دیلر . علما فنوا
ویره کدن وزراعلمایه الی تشد کجه انتقام المقدن خدام سرای ایشه
الویر میان پاشالری قانلی قبولره بالقه خانه لره ایندیروب باشلرینی
المقدن ومالرینی مصادره ایتدیره کدن خالی ای دیلر .
قوة ایکی به بولنمشیدی بری عسکرله علما ویاوزلر اودیکری سر
ایله قرنا ایدی . بودور تقررده آخر آخر مجازات اولنهرق براز
خوشنویس وشاعر اولنلر دخی بر پاشا ویا عالمه ویا خود سرای طاقنه
چاقمق ایچون بویله قبالرینی مدح وستایش ایله پاره قزقمعه و عربی
وفارسی معناسز مفهومسز الفاظ ایله مسجع ومقفی شیلر یازمقاله معارف
عثمانیه یی بوندن عبارت بیلدیره که چالشه مقده ای دیلر کر چه کاتب
چلبی اوقچی زاده قوچی بک کبیلریشمش ایسه لرده ویسی ترکیبی
عظائی کی اصطلاح پردازان دخی اکسیکسز ایدی .
ایشته دولت علیه نك بودور تقرری ایچنده اساسه خدمت
اولنه حق کونلر بویله لکله ومایه عثمانی اولان بیننده سیف انتقام
کشاده سندن خونریز داخلی وقعه لرله برطاقم خانه لر سونمکده ایدی

نصوحزاده ابشیر کورجی بی ابازه حسن عصیانلری ایسه
اناطولینک کوبکنده ببله عدم الحاد ی ایمایدر ایدی بو حال
کوپر ییلره قدر کشیدی کوپر ییللر بودولته بکرمی یدی سنه مدت
اموردولت یداداره لرنده ایکن ایدجه خدمت ایتدیلر . برنجیلری
محمد پاشا خونریز ایسه ده اوزما بجه لازمی ایدی . سیاست
دائرة اعتدالی کچمش ایسه ده برازده محور اداره ریخی بولمشیدی واحمد
فاضل پاشا « پدی بزم سرخوشی صدر اعظم ای دیکر » دیه سلطان
محمد وصیتی حقو اولدیغنی اثبات ای دی بو ذات کنج وفاضل ای دی
حتی مفتی اسیری محمد افندی (پدی لری خونریز ای دی انشاء الله
بونلر پدی لرینه چکمز) دیه پادشاهک محمد پاشادن ممنون ایدم سوزینه
مقابله سونلوسی اوزرینه فاضل پاشانک « افندی سز دن مقوللر ایچون
فتوا آلر میدی » سؤالنه مقیتنک آلوردی ونیچون ویردی ککر سؤالنه دخی
قورقاردم جوابلریله مقابلنده « یا لله دن قورقز میدیکر » سؤالیه
مبهوت ایتسی دخی فضلنه برهانلر تربیتکرده لری قره مصطفی
پاشانک ایسه اوروپا بحار باندده غلبتیه اهتزاز ایدرک سلطان سلیمان
وقتنده تجر به سی کچمش بر خطابی تکرر یله ویا نه یی محاصره سی
دخی ضیاعی موجب اولدیعی .

اوزمان ابراهیم پاشا مصطفی پاشایه خطاسنی بیانیه ارقه سنده
برقله یی ترک تیمارسی اخطارینی دیکلمیوب انهمزای متعاقب
مصطفی پاشانک اوزونی اعدام ایلدیکنده بیچاره ابراهیم
پاشانک « پادشاهمز بوکا قیسون مجرد خطابی تعمیر ایدم جک

بته کندوسیدر» دیدکده پادشاه حدتدن «مصطفی پاشایی اعدام
بیوک خطالردن بریدر» دیردی .

(۵)

مالک دشمن ایچنه طوغری ایکی طرفدن یودلمش و ترکر بر اوج
اتش ایسه لرده جرملر خارچنده ضررلری اولیوزدی مایه ازایدی
تاویانه قپولرینه قدر کیدن ترکرک ارقه لری نه ایدی ؟ اوروپاده
برطاقم سرحد استحکاماتنه مقصداری قلیل تربیه و تعلیملری یوما
فیوما کسب تناقص ایتمش سرحد لیلرله برقور دون و پریدسند
اسلامیتی قبول ایتمیان خرواتلر بلغارلر روملر دکلیدی ؟ آسیاده
ایسه شاه اسماعیلک تخم فسادله بیومش شیبیلر قزلباشلر کردلر
عربلر ایدی برنجی قسم دین اسلامه ایکنجی قسم ترکه خصم
اولوب « ینصر السلطان » صدالری دیلده اولوب یورکده دکل
ایدی یمن تونس جزایر طرابلس رابطه سی ازالمش بر مالک
اولوب تبریز بغداد کردستان اذربایجان روان ایسه کویا طرف
دولتدن اداره اولنور ظن ایدیلور بر خطه حالنده ایدیلر
خصوصا روم ایلیک سرحداتنه کی پاشالر دخی دشمن ملکنه
اقین ایتمک تانارلر ایسه بسبتون رعایا برایایی چاپول ایله اسیر
چبقاره ق کبی حالرله طائفه افرنج و انجم واکراد بسبتون
صوغومغه میل ایتمشیدی .

بکلر بکیلر میرالوز مسلار دفتر دارلر عاملر خصوصاً
قاضیلر اوامر حکومتی تنفیذ یرینه کندی مطالب و مقاصدینی

زویج ایتمکده و اکثریا والیلر و محافظلر حربه کیتکله مالک
اورانک اعیان و اشرافنه قالب عدالت عثمانیه دخی کوندن کونه
سماع اسلامیلدن کیندوب زجر و عنف اتنده هر قسم اهالی از یلوب
اهالی ایسه کندیلرینی براز تشویق ایدن اولور ایسه هر برده فساد
اویقمده و بوقدر واسع ملکک محافظه سی امر دشوار اولوب
خصوصا در سعادتنه درت بش ماه بعید بولسان سرحداتنه نه
اولدینغی بیلمک یولسز لقدن ممکن اوله میوب اورالرک معموری
ازالمغه یوز طوتوب اسلام محاربانن و نفاق و شقاقدن دائمی
صورتله از اولوب صنعت و تجارت خرستیان اننه منحصر قاهره
هر شیئی تناقص ایله صوقولایک نهرلرله استفاده تصویر قوه ده
وسنان پاشانک یولر و خانلر و مسافر خانلر انشاسی تدابیری عدم
ترقیده قالب معموره لر برو بیابانه و مدیتر بدوی حالنه دویمکده
و الحاصل دور تقرره لایق بر صورت ایله اجرای حکومت اولنه .
میوب دولت علیه تک وجود عظیمی اوروپانک کوزینه بانمقده
اولوب اوروپا یلر تنظیم عسکر ایتدیکی کونلرده بز عسکریمزی
دخی تنزل ایلدیکنی کورمکده ایدک .

دولت علیه بوزمان تقرر ایچون کندینه نه یایمق ایجاب ایدر
دی ؟ تبعه سنی اتحاد ایتدیرمک دکلی ایدی ؟ عجبا بونی کیم ایده
یلوردی ؟ پادشاه بر وجود در اوزات دائما حسن قرین ایله
آیدسنی تأمین ایده ببله جک ایدی و الحاصل دور تقرر ایچنده
پادشاهلردن احمد و مراد رابع و زرادن لالا محمد و قیوجی مراد

و کوپرلیلر و مشایخنن خواجه زاده لرله یحیی افندی کیلر کلامش دکسه ده بونلرده دولتی و تعنی غائب ایندیرمامکن و ملکی بر فرعی اصلاحاتله بستون ظلمه یندنه الیقویماقدن و عسکری انتظام سزلقنه برازه میدان بر اقامقدن بشقه اساسه خدمت ایدمه مدیلر بو سبیدن معارف تدنی تربیه تناقص صنایع تقلیل بولمشدر .

« دور ضیاع »

(۱)

مسامحات متادیه و غوائل متعاقبه خادمک خدمتی دخی محو ایدر زیرایک کشتی یبقار ایسه یوز کشینک یا پیسی بر بنانک قیامتی منیخ اولمز بر ملکه یوز نسبتنده خدمت اولنور ایسه اولک تقرر بولور یوقسه اولتوز یکریمی اون نسبتنده اولان خدمتک آخری ندامتدر بوزمانلرله اکلدی ایسه انی بجمکه مجبور اوله جق ایدی تخم ملت تاجارستان ایلرولرنده محصول ویرمسنی آرزو ایدردی برکیله بغدادی اکنکله بش ترلا بغدادی النمز سر حداتده بر اقیلان عثمانیلر اورالک خرسیتیانلرینه دائماً غلبه یوزندن تحکم ویا اولنره میل ایله عجز کوسترلر ایدی .

سلطان سلیمان ویانه مغلوبیتنی براز تعمیر ایدمه بیلمسی اوزمان وزرا و علما و امرانک اتحاد قلوبله عدالتک اجرایی ایدی لیکن قره مصطفی پاشا انخرامیله ایکنجی ویانه مغلوبیتنی پک اغره سال اولیوردی محمد رابع خلعتی انتاج ایدن محاربات و انخرامات

متوالیه ظهوره کلدی میراخور اسکیمی و بوقیل ادمار ایش باشنه کچوریلوردی عسکر ایسه ارتق انخراملری کندولرینک سوء تدبیرندن زیاده پادشاهلرینک موفقیت سزلیکنه ویرمکه باشالادیلر سلطان محمد اوزرینه عسکر غلوائتدی قرق سنه سلطنتی متعاقب کوپرلی اولادندن فاضل مصطفی پاشانک تبلیغیله استعفایه مجبور اولدی صدر اعظم سیاوش پاشا سراینده یاقلدی و کوپرلی قزی نکاحنده اولغله کوپرلی مالی یغمایه کیتدی .

سلطان سلیمان سلطان احمد ثانیلر اوچر سنه دن از پادشاه اولدیلر اورویا مهاجمانه قارشو طوران فاضل مصطفی پاشا حربده شهید اولدی بو پادشاهلر اختیار اوله رقی سلطنته کچوب ایام معدودهلری حرب ایله کچدی بو پادشاهلر ایله برادرلری محمد رابع التی سنه ایچنده بر برینی متعاقب وفات ایلدیلر .

تحت سلطنت سلطان مصطفی ثانی به نصیب اولدی بو ذات وانی محمد افندی نام واعظ مشهورک دامادی فیض الله افندی بی خواجه سی اولغله ثانی مفتی ایدره ک اوکا رعایت ایلدی . الماس محمد پاشایی دخی وزیر ایتدی . بری متعصب و دیکریمی مبتدی ایکی مشاورینک تحت حکمنده ایدی بیچاره پادشاه حربه چیقدی اور باقوه متفقه سی یعنی اوستریا روسیه کبی دولت علیه دشمن اولان دولتلری قارشو سونده کوردی برکونده طوقوز وزیر حربده الماس ایله برابر شهید اولدیلر . قارلویچ مصالحه سی ایله بلغراد دخی داخل اوله رقی عظیم ضیاعه اوغراد .

ایشته بوجرب عظیم اوروپایی بزه تفوق ایتدیر مشدر بوجربده
غائب اولان چوق ایدی لکن عوجه زاده یعنی کورپیلی یکنی
حسین پاشا صدارتیه قزانیان برصلح اوله ییلدی زیرا حسین
پاشا اکلایوردیکه ارتق محاربه بی تمید ضیاعی تکثیردن بشقه
برشی منج دکلر .

ایندی سلطان مصطفی بواغز آمدن متنبه اولدیعی ؟ بلکه
فیض الله افندی بسبتون اوغلارینی دامادلرینی خصم اقرباسنی خدمات
دولته یرلشدیردی اوغلی فتح الله یرینه شیخ الاسلام اولتی اوزره
یایه فتوا الدی دامادلری پاشا لرن افندیلر وزیر وقاضی عسکر ایدیلر
دیگر اوغلاری دخی صدوردن اولوب والحاصل هر منصب عالی
سنه ویرادی . پادشاه ادرنده اونوروب درس عادتده معزول
قالش ادملر و حواجلر اتفاقه میدان بولدیلر ادرنه به بر هیئت
عصیانیه حالنده کیدادی نالافی صفین وقوعنده غلبه عصانده
قالوب خلع وفیض الله عونسی ایچون سیاست اولندی .

بوعبرت کافی دکلیدی ؟ ازقالدی خلافت اصول اکبریتدن
یله چقبوب سلطان احمد ثانی شهزاده سی ابراهیم بیعت اولنه .
جقدی لکن سلطان احمد ثالثه بیعت اولندی احتمال وجود بولدی
سلطان احمد سلحدار علی پاشا قدر رحسن قرینه موفق
اوله ایدی .

سلحدار علی پاشا تماما مورده بی لالرق ازوقنده اییجه شان
عثمانی بی اعلا ایلدی صکره ده بلغرادده اورلدی روسیه دخی

بالطه جی محمد پاشا واسطه سیله بر عظیم خساره اوغرا دیسه ده
تیمور پاش تاریخنده تفصیلی کوریله جکی وجهله انتریکلر ایله
نتیجه سنز قالدی تبرداری زرزم ایتدی دیرلر دلی پتروبحا
صره دن قورتلدی ، بوفرستی قاچوردق .

نوشهرلی ابراهیم پاشا دوری بونی تعقیب ایلر شوسفاهت
ایامنده دولت صفویه نك اضمحلایله بفرصت دها الدن قاچدی
سلطان احمد ثالث ایچون بوایکی خطا واقعدر . بری روسیه بی
محو و دیگری ایران شاهلغی بسبتون تحویل خصوصیدر نه چاره که
کثرت اولاندن معلوم حالی یوزندن دامادی نوشهرلینک عجیب
معامله سفیانه سنده یاغماضدن و یاغماوییدن مشترک اولدی .

بوعصرده الکفیتدار اشعار ایدی . ادبیات عثمانیه نك الکیار .
لاق عصری اولوب سعید اباد صفاسی بووقنده ایدی . طرح
باغزار دولت یرینه طرح ازهار حدایق کبار وقوعه کایوردی
سیف و سنان مطروح حفره نیسان یرینه سیرکستان قائم اولدی .
احمد ثالث « وزیر مسک سن بنم هم نکتته دانمسک .

صدائقله نظیرک یوق مثل جانمسک . سن بنی ایلدک دعوت نه ممکن
ایلیم بنرد . دروننده اولان مهزم کبی جرز جانمسک « دیه مقطع
پایه جق درجه مصطفی ثانی به تفوق ایتشیدی . زیرا بوذاتده ابراهیم
پاشا اوغلارینه دامادلرینه آدمارینه خدمات دولتی تقسیم ایلدی .
آه نه بیوک غفلتکه دور ضیاعی اکل یولنه دوکولمشیدی ایرانه
نفس لازم ایدی سنه لرحه اچیلدی خاکی الدائم ایچون اسکدلره

اردولر کچریلوب یته عودت ایتدیرلدی .
 بو حال دخی برخاهی مننج اولدی . ابراهیمیلر متعدد کیمسه
 لرله وجوده کلش کاشانلر منهدم بوصورتله جیوش افکار عالییه
 معنا منهدم اولدی .

(۲)

محمود اول عم بزر کوارینک وزرا کی حده تدقیق و تجربہ دن
 کچور اهلته تفویض امورایت اموریکی نیم کبی رفلک زده لکه دو -
 چار اولماق اوزره « کیمسه یه تودیع و امنیت ایته » مألده کی
 لطفانی تاقی ایله جالس تخت عثمانی اولدی .
 بو ذات برخواجه عقلک شاکردی اولوق کرکدر که صحیجا
 یکریمی سکز سال ازوادن صکره بر عقل کامل صاحبی اولدیغنی
 اثبات ایتدی .

سلیم اولدن صکره کلان پادشاهلرک مافوقنده اوله رق
 طانیدیغمز محمود اول کلمه ایدی سعداباد صفا سنک خارینی چکه جک
 ایدک .

ملکه داخلا و خار جا خدمت ایدر بر پادشاه یکریمی بش سنه
 ایچنده بودولتی احیا ایتدی ایران و روسیه و اوستریا دولتریله
 اولان محاربه لرده قزاندی عزمنده قوی ایدی ملکه ادم یتشدیردی
 مجازاتی مکافاتنی مستحقته ایدی . عهدہ راعی عمار ملکه ساعی
 ایدی اوستریا احتمالندن استفادہ بی معاهده بی بوزمق یعنی عهد
 شکن اولماق مطاعه سندن ایلروکلدی دیرلر بز دیرزکه محمود

اول قوه اصلیه انجق ملکی اداره یه کافی ایکن اولان حربده
 دده لرینک خطاسنی اکلامشیدی . بوکا اثباتمز ایران شاهی نا
 دری سنی ایدوب ایکی بوک اسلام دولتنی یان یانه تشکل ایتدیره رک
 اورویا یه بوقوه ایله دائمی برکوز طغانی اولنی ایدی .

آنه کوزل تدبیر ایدی . لکن تدبیر تقدیره اویمدی نادر
 مقتولا زائل اولوب سلطان محمود وفات ایتدی . ایشته ساعی بویله
 اولور . دولتک حیاتی تحویل ایله زمانی دکلا خلافنی دوشونمش
 بر پادشاه عثمانی بی کندی جامعنه دفن ایتیشی ایله ایتسدا ی
 سلطنت ایدن برادری عثمانک اوج سننه از اولان سلطنتی الی
 سندن مجاوز ازوانک تأثیری ایله حدت و عجز مشربلکیمله
 هیچ بر ثمره بی اناج ایده مدی .

عثمان ثالث امنیت ذاتیه سنی غائب ایتش و مر تکبیره خصم
 اولمشیدی لکن راغب پاشایی عزل ایده جکی کچه وفاتی غریب
 ایدی بو عصرده برابر و قوف احمد اغا قزلر اغاسی ذی نفوذ ایدی
 هر نه ایسه سلطان عثمان برادری نک یتشدیردیکمی وزرا ایله علمادن
 براز معاونت کوره ییلوردی « لکن آت بولنور میدان بولنمز » مثلنه
 حالی ماصدق ایدی .

سلطان مصطفای ثالث ابن عننه خلف اولدی بر منجم ایدی .
 غریبدرکه استخر اجاننده اوغلی سلیم ثالث ولادتنی پک مسعود
 بولدی لکن دیدیکی زمانده طوغنامسته عارف اولدی بو ذات
 دولتنی ارسالن ظن ایدردی راغب قوجه مش دبه ارزوسی

اولان حربی ایتدی لهیلر اغلدی روسیه یه حرب اچدی
یکچری بستون تربیه سز تعلیم سز اولملر ایدی نجه یوز بیک عسکری
روسیه نك معلم عسکری قارشو سنده منزم اولدقجه تأسفی ارتدی .
محسن زاده ایسه برخطای سیاسی ایله روسیه نك حربی تمذیده سبب
اولدی نهایت بو بادشاه مغموما وفات ایلدی .

یرینه قرنداشی عبد الحمید خان اختیار اوله رق نیجه سنه
ازوادن صکره تختنه حقیقه قده دولتی بر اشن ایچنده بولنوب
ضیاعر ایله حرب قیلندی قینارچه معاهده لر ایله ایشه نتیجه
ویردی .

(۳)

اوروپا ایستاتی پایلاشمق اوزره روسیه ایله برابر اولدی
دولت عثمانیه نك حال حاضرندن دهشتمه کلش اوروپا بوکون
روسیه یه نه نظرله باقبورلر ایسه اوزمان دخی بزه اونظرله
باقبورلردی .

غریبدرکه عثمانلی دولتی برقتولیک دولتی محافظه غیرتده
ایکن دین قرنداش لر ایله یلری روسلرله پایلاش بورلردی شر حر بکه
بزه قینارچه معاهده سنی امضا ایتدی دی پک بهوده وبی ثمره
اولدیمی ؟ نیجه ارسلانلری یتشدرهش دولت علیه بی برقادین
(ایمپراطور یچه قزینه در) خرابه سبب اولدی بو حرب خطا .
لریمزی اثبانه کافی ایدی لکن بز اکالایه مدق .

قریم برخطایه قربان اولدی . سلطان حمید اول شو محجوبیتدن

خلاصنی ایستر غیرتلو برذات ایدی چه فائده که نظام سز عسکرله
ایکچری بر حرب دهالغره مال اولدیمی ؟ چالیشدی مهمات و سلاح
ایندی حربی اچدی وزیرینه اوغلم حقمده شکر وشکایتک
متر در دیدی لکن عسکر قوماندانلری کیار ایدی حرب
نه اولدیغنی یلورلر میدی ینه عثمانلی اردوسی اوستریا ایمپراطوری
برنجی فرانسوایی اسیر ایدرجه سنه غلبه لر قزاندی لکن روسیه
اوستریا متفقسا حرب ایلر فرانسه احتلال اتشی ایچنه دوشر کن
اوروپا دن بزه معاونت اولور میدی ؟ اسوج بزه معین
اولدیسسه ده اوده برشی بجره مدی .

سلطان سلیم قهرندن نزول ایله وفات ایدن عیسنه خلف
اولدقده عالم بشقه بر دوره منحولی ایدی بو حرب دخی ضیاعله
قیاندی ایسه ده شان عثمانی بونده ایچه فرق ایشیدی .

(۴)

عسکر بستون دائره تعلیمدن چه مشیدی سلیم ثالث تسیقاته
چالیشوب غیرتی اثبات ایدردی لکن عصرینک رجالی تسیقات
جدیده لایحه لر بینه اساس اتحادنده کولج بر طریق طوتمشاردی
ینه بو حواله بر از ترقی کورلدی لکن فرانسه ده اختلال
اتشی ایلك ابتدا مصرک التمیله علو افروز اولدی بو حال تحویل
بولنقده ایله انکلتزه و روسیه مقارنتی ایجاب ایتدردی .
در سعادت غریب بر طوره کیردی مصر النوب الهه بر از
منتظم عسکر کورلدی .

یکپجری وعسا کر نظامیه اراسنه برروت دوشوب بوايسه
عصرک رجانک ایکی قسم اولسنه سبب اولدی ،
برنجی قسم سرای رجالی ایدی که فرانسه طرفنی التزام
ایدیلر ایکنجی قسم انکتره بی اله دلیلر ایشته بو حالله سلیم ثالث
ینه لیشوردی ایجه معارفه خدمت ایله بوردی لکن ولات طشره
اعیانلری تحت تعلبنده قلوب الده کی ملک اوزرنده حاکمیت کو
ندن کونه تنزل ایده بوردی .

یوقاریده ذکر کی کچن اعیانلر سنه لرحه ظلم واعسافله ساوک
کچی دم ماتتی اعلرنندن سمور مشردی هر رده بر متغلب اولوب
جزار پاشا احمد پاشا کخنداسی سلیمان پاشا عظمزاده عبدالله پاشا
عبدالجلیل زاده وجبار زاده و یاسباز زاده عثمان پاشا تپه دلتلی علی پاشا
اشقودرله محمود پاشا بابانلی پاشا کورجی شریف پاشا کبیلر وزارتی المش
وعسکر لره قانقشاری کوجلشمش متغلب دگلی ایدیلر ؟ حتی یاسیان
زاده بی و دیندن کوچک حسین پاشا چیقاره مدی ساده بونلری ،
ترسنکلی اوغلی انک علمداری مصطفی قره عثمان اوغلی خزینه دار
اوغلی بوسنه یانیه بکری کرد بکری هر بری برملکی الوب
تونس جزایر طرابلس والیاری دخی هر ی کنندیلر نجه معاهده
عقد ایدر بر متغلب اولدیلر یمن بسیتون الدن کیش مصر دخی
قواله لی محمد علی پاشا الله کچمش ایدی .

بونلر نه ایدی سوء اداره نتیجه سی دگلی ایدی سپاهییلر تیماریلر
زعیملر دخی باره المقده جسور حریده جبین اوله رق آتلو عسکری

یوق حکمنه کیرمشیدی یکپجری عسکر اولیبوب صاایچی
زمره سنه تحول ایشیدی سکر دیم اوسته لری طولی حاجی فنار
لیلری کچی اولوب چور باجیلر ایسه طولبه رئیس لری حکمنه
ایدی تشبهنمز غریب کورنمسون بونلر حره کیدنجه اردوی بنما
ایتماری طولبه جیلرک حریتده خانه لری صوملرندن دها اشبع
ایدی .

مترسندن لبلیجی محمدک تفنک اتیمیه اوروپا ایله محاربه ایتمک
وقتی دکل ایدی حاللر بویه ایکن رجال عصر ارتکاب سرمایه سی
اوله رق مال قارونه مالک اولی ووردی بوايسه نتیجه حلیت
ومحویت سلیمیه ایدی .

سلیم ثالث اکثر اسلافنه فائق ایسه ده طبعنده موسیقی به وشعر
وادبیانه میل کلی اولسندن وقار شاهانه سی مکمل اولدینی حالده
معامله نازکی ایده بور وحقی قرناسنه بیه غضب ایده میوردی
یوزات ترقیاته محمود اول قدر مائل اولوب تدبیرجه دخی مکمل
ایسده نه چارکه ملایمت وحلمیتی کندینسی فتق ورتق اموره
غیر مقتدر کوستره بور ایدی .

(۵)

سلیم ثالث عسا کرینی تجدید خلیاسنده ایکن برطوپال شیخ
الاسلام برکوسه موسی مکر ورتیلاری اوزرینه منخلع اولدی .
صرب عصیانیه مصر غیبی وعلی الخصوص رقابت وانکلین
دونناسنک اطهر اوکنه وروودی وروسارک انف نخوتی وفسادی

بومقدم پادشاهی مقامندن ازاله به اسباب کافیه دن اولدی .
تاریخ سلیمیه بی قرائت ایدنلر مصطفای رابع دخی نامداشی
اوج مصطفی کبی عدم موفقیته بردرنجی اولدیغنی فهم و خاعی
• صیب اوله رق شهید سلیم ایچون بر تأثر حس ایده جکارنی ظن
ایلرز .

شو وقوعات کونارنده دولت علیه نک بسبتون چرخ
اداره سنه سکنه کاوب خطیبات اسلافک تعمیرات موقته سیله
اوغراشان یوزسنه ایچنده ایکی پادشاهک زمانی دخی دولت
علیه نک بسبتون محو اولدی شی ایچون بر عنایت ربایه عد
ایدیلیدر .

زیرا شویله برزمانده روسیه کبی از وقته بیویوب حرص
استیلا ایله قسطنطین ادلیله استانبول پرنسلیکی ایچون پرنسار
یتشدیرمش بر دولت خصمی ایکن شو قدر انجراملر اوزرینه
یشایشی دخی توفیقات اخیریه مظهریتنه بر خیرلی فالدر .

شویله بحرانی زمانلر ایچنده کی وکلا ورجا و علمای اسلا-
میه نک احوالنه دخی اجیزور زیرا وکلا ورجا حمیدیه و سلیمیه
پاره جانلی اوله رق علما ایسه بسبتون زادکانی جاهل و سفاهت
عالمه ودرس عاملری الت ایله اوغراشوب فقر و ضرورت ایچنه
مستغرق ایدیلر بو حالدن استفاده ایدن ایسه یکچیریلر اولوب
وکلا ورجا جانلری خوفندن علما ایسه رتبه غوغاسندن بو
اوجاغه میال ایدیلر .

شو انفراددن بر اولک اوله بیلور دیکه هرکس ایچون بر
خوف اولبور دی اگر عسکر نظامسنر اولسه ایدی شو
عصرده ایدجه ایشه برارلر ایدی زیرا بوده اولسه ایدی
بو آدملر بسبتون پادشاهی اغفال ایله کندیلرینی حجاج درجه سنه
ابصال ایتملری مأمول ایدی شو حاللر دور خساری جالب
اولبوردی .

« دور خسار »

(۱)

هرشی ذاتله قائم ایدی هر ایشه اهل وارباب ازایدی بیچاره
محمود ثانی ابن عنک دائرة تریه سندن مسند خلافته کچدیکی کون
ارتق یاپیله جق نظام جدید عسکری اولدیغنی اکلادی لیکن
بونو علمدارله متفکریمی پایه جق ایدی ؟ نه کزر ا .

بو تجریه اوج ماهلق ایدی بر فجیعه آخره سبب اولدی
طالع محمودی ایله تخننده تشر حاصل اولدی .

روسیه حربی ایله اوغراشدی لیکن نظامس عسکرله حرب
تهلکه لی دکلی ایدی ؟ بر پادشاه اجدادی تخنی محافظه غیرته
دوشمشیدی بر حالنه قاپلیدیکه بو شخصصده دخی کندیسینی پادشاهه
صلاح ظاهری ایله کوستر برفتان ایدی .

ادم یوغیدی سلطان محمود حدت و شدت کوستر مکده حقل
ایدی زیرا ملک انتقام طبیعی یه اوغرامشیدی اسملرینی صاید-
یغمز متغابلر ارتق بسبتون میدان المشیدی ادم یتشدیر دک، سعی

ایتدی . وزرا اوشاقاغندن ایش باشنه کچمش ادملردن مدکی قوتارمق ایستدی لکن وقت تک ایدی . خان کوشه لرندن باب . عالیدن ارباب لیاقتی بولوب پاشاورجال ایلدی بونلر عالم وفاغلر ایدیلر لکن ایچارنده امور سیاسییه واداره ملکه عارف اولنلری ازایدی اولسه دخی دامن وکربانی رقبلمی انده ایدی کیدن والیر اعیانلر دره بکاری الده اسیر ایدی دیمزایسه کده نفوزلری دخی کچمبور ایدی .

(۲)

عسکر ایسه ارتق بستیون شمارشیدی . نیجه یوزسنه لردن بری بوملکه خدمت ایش یکیکچریلرک اخلاقی پک بوزلمش ایدی بو عسکر روسیه نك استرلیج اوجاغندن بدتر بر حالده اولوب عظمای دولت محافظه حیات ایچون بونلره خدمت بونلردن خوف ایدرلردی .

پادشاه ملکنی ملک ایتک ایستبوردی . علدادر سراپی ابلو . قهسی کونی آل عثماندن بر شهزاده اولدیغنی بیلامسندن ناشی سلطنته مشاوره ده انلردن برینک تعیینی کنی بر فکر سقیمه قدر چقیمقله دره بکارینک قوتیه یشاتمق ایستماسی طبعی ایدی فر . صت دوشدو کجه بونلری استیصال ایده یوردی بونده پک حقلی ایدی زیرا بونلر حالیه قالمسه بوکون دخی اداره ملک کوچلشه . جک ایدی .

لکن خسار و مضار چوقالمقه ایدی زیرا داخل ایله اوغراشمق

الزم اولمشیدی . دره بکارندن بر چوغی دخی اقبالی غائب ایده یوردی بوضورتله داخلا پادشاه ملک قزانوب حکمنی توسیع ایلوردی ساده برینک استیصالنده حالتک سوء تدبیرله عجله اولدی اوده تیه دنلی ایدیکه روم فترتی بونک حاتمناک عحوایله ابتدا ایتدی . حالت نه ایدی ؟

سردولنده صحیحاً بر بلا دکلی ایدی ؟ چونکه قابل بوجود نفسندن غیر یسینی ایستزده . طالعی اقتضاسیجه پادشاه کندیسنه میل ایلشدی فسادی اکلا شیلنجده اسب اقبالی میدان انتقامده اویناتمش ویکیکچریلردن قوت الهرق پادشاهی الداتمش ایدی سلطان محمود عسکرک انتظامی ایسترایدی لکن پایه جق کیم ایدی ؟

(۳)

روملرک عصبانی نتیجه سوء تدبیر و غفلت دکلیدی ؟ بونه بیوک ونه اوکلز یاره اولدی بر طریق لاحق فنارده وبر طریق سابق منفاسنده انعام بولدی لکن ایش چفرنندن چیقدی زیر قومیتلر بولنه مدی روسیه بو حرب معنویسنده پک بیوک قزانندی . اوروپا ایسه علیه مزده بولنمغه باشلادی ناپلیون سطوت واقتداردن دوشدی ایشارده فنالق اولدی اوروپا اتحادی حصوله کلدی روسیه دسیسه سی ایلر ولدی .

داخلده ایسه حالتک ایلرو چکدیککی ادملر ایش باشنده ایدیلر صدراعظملر سوق حالتی ایله اولوب سائر رجال دخی برکشیده حالتی ایدیلر باب عنایتاًب حالتی مرجع خواص و عوام اولدی

سازن ایوانق موره فترتارنده اوروپا شکایتنه میدان ویرله جک
درجه قنلار اولدی اسپرکی اسرای رومیه بازارده ساتلدی
بونلر افکار سیامسیه سی از اولان کبار زمانک تدابیر سیئته سی
ایندی .

دور اقبال حالت خنامه ایردیسده ایشار بولنه کیرمدی
یکپچری ایسه بستون ازدی پادشاه بونلرک ایچنده سوزارلری
سوردی تبدلات اغوات بکتاشیانه ایسه حد ونهایت یوغیدی
بونلرک افناسنه بر مفتی حاضر لغشیدی دولت علیه عاینه
بر فکر سیاسی حصوله کلدی .

اوروپا بزه پک کچ نظر اولدی زیر ادوات علیه نک روملر
عاینه کی سقک دمایه میدان براقسندن قورقندیلر سلطان زمانک
فکر سیاسی تحسین ایده میورلردی .

(۱)

علیه مزده نمایشلر باشلدی روسیه دولتی بوندن فرصت
بولدی اوروپایی سم هلاهل لسانی ایله اوغولدی زهر
فشان اوله رق باب عالی به تکلیفات اولدی موره ایچون قوه
دولت مصروف ایندی لکن عسکر وارمیدی ؟ مصر و عثمانلی
دونمألری ناوارین اوکنده یانیدی امارت تکلیفتی سلطان زمان
رد ایندی موره یونان نامیله مستقل اولدی اوروپا نیم جزیره به
اورادن دخوله یول بولدی امضالتمش اولان سند اتفاق مضرتتی
کورددک روسیه انکلز فرانسه دونمألری متفقا حرکت ایلدیلر .

سلطان محمود جسور و عاقل ایندی لکن یانکزایندی اطرافنده
کیلره امنیتی ناقص ایدی بویادشاه نه یاپدی ینه بونکله
کندی ناموسنی محافظه ایلدی دوشوندیکی نه ایندی ؟ قوای دولتی
اجتماع ایندی موفق اولدیمی ؟

اولدی یا زیرا یکپچری بی قالدیره ق کی برخدمنده بولندی .
یکپچری محو اولدی طبیعی استابولده دهشتلی بر قتال
اولدی نام سلطانی ارتقاع ایندی دولتی تمهید ایدن قوه عسکریه
امحا ایلدی لکن یری بوش قالدی . زیرا کبارک اجرای مافی
الضمیرینه بو حائل ایندی او قالدی هر کس پادشاهی طایندی ایسه ده
پادشاه حسن قرین بولنه مدی .

زمان بر حربی انتاج ایندی بوده معلومیا روسیه ایندی
عساکر نظامیه وجوده کلپوردی لکن حرب ایکنجی سالنه
وارمدن اچیلدی و حربی ضایع ایندک بانتراد صرب امارتی
نامیله استلال بولدی فرانسه ایسه جزایری والی حسین دایی به
حدتندن موقه دیه ضبط ایلدی مصر و ایلیسی علیه جزه قیام ایندی .
بوزغون عسکریمز بونیده غائب ایلدی . آرنالوودلر کردلر اوزرینه
معاملات شدید اولندی . بغدادی ضبط ایلن داود پاشا اورادن
قالدیلدی اشقودره لی مصطفی پاشا و سائر اعیان و مستولیان بلنه
کاملأ محوایله دولت علیه کرج، اراضیجه ضایع ایتمسده بونک
مقابلتی قزاندی بو دوری راز تشریح ایلمهلم بوده دور خوف
نامیله اوله بیله جک .

دور خوف

(۱)

ملت عثمانیه بی تصرف اموال و املاکدن محروم ایدن بوگا مرکز خلافتک رضاسی یوغیدی . بونی احضار ایدن شی یکچریلرک ازغونلرینک قوتیله مستولی اولان اعیان نامنی المش «مولان بلاد ایدی بونلر همان هر قصبه و بلکه ناحیه بی استیلا ایتیلردی . حکومت ایچنده حکومت ایده بورلردی زیرا مللک صاحبی سطحی طایوب کندیلرینی فقرايه برر جبار طرزنده طاییدیلر ایشته تون غوائل بلادی بواحضار ایتشیدی سلطان محمود ثانیلک بونلری محو و استیصال ایلنسی بیوک خدمت ایدی بوهمت ملوکانه سنک قیمتی تقدیر اولور زیرا مللکینی کندی اداره ایتسینی ارزو یوردی برطاقم ایتشمش ظلمدیی دفعه همتی اسلافنک وقتنده محارباتدن باقیله میان مللک باقلغی مؤدی اولدی دولت علیه نک بو موفقیتی پک بوکدر زیرا دولت عباسیه و سائر بیوک دولتلری محو ایدن اعیان نامنه قوردلر دکلیندر ؟ حکم سلطنتلری بیختک قیوسندن ایلرویه کچمان ملوک عاقبتی نه اولشیدی ایشته محمود خان بورلرینی عقلا محاکمه ایلدی ظاهرده دهشتلی کوربان برحالی موقع فوله کنوردی زیرا ملکی بو ایدیی قویه التنده ازمکی ایستمدی یکچیری نه ایدی اعیانلر نه یاردی . بورلرینی اکلايه لم !

(۲)

ایشته یکچیری اصناف اعیانلر حاکم ایدی یکچریلر برر

متغلب اعیانلر برر ظالم ایدی مللک حیاتی مالی عرضی بویکی قصبه مسخر اولدی و الیلرله محافظلر و اعیانلرک و رجال آستانه نک سوزلری صقاللرندن ایلرو کچموردی قزغانلر قالقلار اعیانلر باشنه درحال بر طاقم انسانلری طوبولاردی درسعادتده ظهوره کلان فسادلر و لایانده کی عصیانلر دپ بویکی کوکک اثری ایدی و الیلر اعیانلره تبصص ایتیمینجه کچینه مزیدی بر بازوند « پاسبان » اوغلانی برختکار دامادی کوچک حسین پاشاودیندن چیقاره مدی عظم زاده لر شامدن حسن پاشا زاده عونیه سی بغداددن برر عصر قدر النهمدیلر کذا سائر لیده بویله بر ترسنکلی اوغلنک بایراقچیسی مصطفی صدر اعظمک برینی قاچوروپ برینی طوبوب سلطان مصطفایی تخنندن ایندیردی ایشته بر روسیحتی اعیانی بونی یار ایسه ارتق پنه دلنیلر سائر لری نه یانمزلر مصر دخی بو وقتلرده محمد علی پاشایه انتقال ایدی سلطان محمود بونک اوزرینه حکمنی اجرا ایده مدی لیکن سائر لیده قالدی .

(۳)

شو وقتده اوروپانک سیاسیاتی حقمزده پک موخس ایدی زیرا دولت علیه نک اصلاح اولمیه جتی فکری نجم ایتشیدی . روسیه ایله منازعات و محاربات نتیجه سی اوله رق بر اتقان ضروریده اولدی بو دولت بوغازلری کندی سفاننه اچیق بر اقدیردی سینده دولته ربیوک جریحه آچیبوب بر ملک ایچنده بر خوف جاری اولدی . محمد علی پاشا عسکری کوتاهییه قدر ایلر اولدی

فرانسز لر جزایر طایدله اوکا ظهیر ایدی دولت علیه اوروپا دولتلرندن هیچ برینه اولک ایتدی دیه من ایسه کده فرانسه یه هیچ کتولک ایتمیشیدی نه چاره که فرانسه قرالی حبسدن قورتاردیغنه مقابله اولنه رق فرانسه دن بر اراق مصری المقی صکره جزایریده اننه کچورمک نهایت روسیه ایله برلشتمک و مصری ارقه المقی کبی حالات کورمیدی ؟

عجبا دولت عثمانیه بوقدر جزا لایقیمی ایدی ؟

دولت عثمانیه روسلره نه پامشیدی ؟ ارمنیلر یهودیلر والحاصل هر صنف تبعه سنه مساوات کامله مذهبیه می ویرماشیدی ؟ اما دیکچیری ازغون اعیانلر مستولی ایش اونلری استیصال ایچون خدمتی ایتدی ؟

ایشته اورپا دولت عثمانیه اوزرینه پک ظالمانه ووقتسز ال اوزاندیلر . لهیلیری التزام ایش واسوج قرالی روسیه دن تصاحب ایش قوجه عثمانلی دولتی بوقدر صیقمق بجای ایدی ؟ انصافی اولمیدیکه روسیه استانبوله کورسنه اورپا نه اوله حق ایدی لکن بونلری هپ احضار ایدن نه ایدی بر تعرض ملی دکلیدی ؟

(۴)

اوروپا یه روملر علیهنده کی شدت پک فنا تأثیر ایده یوردی صلاح الدین ایوبی وقتنده اچیلش حرب کبی اهل صلیب دوری دیتز ایسه ده متمدن و معارفنده اوروپا پک مستبد بالرای روسیه یه میل ایتسی دخی اماره تعصب عد اولنسه بجا دکلیدر ؟ ایشه دولت

علیه بی خراب ایدن روسیه دکل اوروپا ایدی زیرا روسیه نک دولت عثمانیه ملکنه کوز دیکیمی ابدالده اوستریانک روسیانک صکره لری انکلیزلره فرانسلرک سایه سنده اولدی دولت علیه داخلا دوچار ضعف اولمش ایکن خارجا بو قدر مهاجته طاقتی کتوره جکدی لکن برکت ویرسونکه مایه عثمانیه اولان فرط شجاعت ینه روسیه نک شو قدر مساعده کورمی حالنده اوزریمزه تسلطی درجه سنی تکفیفه مدار ایدی . شو عصرده محمود ثانی پادشاه اولسه ایدی خرابیت دها جسم اولوردی انجق خاقان مشارالیه عاقل ومدبر اولسندن قرناسنک اخطارات خیر خواهانه سنه قارشو طور دینی حالد ینه ثمره سی او قدر مدهش اولدی .

(۵)

شونلردن نتیجه نه اولدی .

سلطان محمود خان ثانیک اصلاحات داخلیه شدتله تمسکینه انکاترینه میلی اولدی . ایشه عثمانلی اداره ملکیه سی کاملاً دکیشه یوردی . حتی اوروپا کبی نظارتلر مجلسلر عسکری اداره لر تشکل ایتدی سفارتلر اچیلدی پادشاه چالیشپوردی لکن مصر اوزرینه ایکنجی تجربه سلطان مشار الیمی عازم سمت بقا ایتدی .

او پادشاهه یازیقکه جلوسی بر فترت وفاتی بر کدورت اوزره اولدی ایام سلطنتده کوله جک ایامی از اولوب ساده وهابی

غلبه سیله نظام عسکری کنديسنى کولديره بيلشيدى . برنجيسى فاتح حرمين محترمين اولمغى ايکنجيسى تجديد سلطنت و خلافتى موجب اولدى تاريخار پادشاه مشارالهي خطالو کوستررلر ايسده بو خطيئات نفس شاهانه لرندن صدور ايتيموب اسلافنک عصرندن ارثا انتقال ايذن احوالك تمهي عد اولمليدر .

« دور تجدد »

(۱)

غازى عبد المجيد خان کنج ايکن پادشاه اولدى پدرندن ميراث قازان مصر غائلهسى ايله تجديد دولت هوسى برده رشيد پاشا ايدى . ايشده بورشيد پاشايه مالکيت خاقان مشارالهي قابليتى ايله جالب موفقيت اولدى .

تنظيمات اعلان اولدى . بو خصوص بهوده سفک دمايه نتيجه وىردى . مساواتى اعلان ايتدى ملک اداره سنجه تجدد ايدى مصر لويه غلبه چالدى . محمد على پاشا اولادينه مصر احسانيله محمد على پاشا کلوب اياق اوپدى مجارلر مسئله . سنده اوروپايه قارشو خريستيانار تصاحب ايدلى . دولت عليه تهلكه تقسيمدن قورتارلدى بوقدر ايشلر اولديغى صرهده پادشاه دخی اسلافنه تفوق ايده جک بر اقتدارى بولدى کنج پادشاه تجربه ايله ملکتنک حالى اکلادى داخلا خدمتدن زياده خارجا خدمت اولندى .

قریم محاربهسى انفصال رشيديه . صادف اوله رق ظهوره کلدى بومسئلهده مصر مسئله سنده اولديغى کي اوروپادن معاونت اولنه رق غلبه کامله يه مظهریت اولندی . لکن حيفاکه بعض لزوملى ايشلره يا غوانلندن يا تجاهلندن بافيله مدی . بونلرده نه ايدى اصل مایه نك راحتنه خدمت ايدى يعنى عثمانيليرى ثروتنى ايلک ايدى ايشته هرشى بولنه کيرديسده بوکيره مدی . سلطان مجيد پک بيوک بر پادشاه اولدى . سلطان محمود اولدن صکره کلان اسلافنه بحق تفوق ايتدی . لکن پدرينک شوعلوپته اساساً خدمتى تقدير اولمليدر زيرا اگرچه سليم ثالثه محمود ثانی ارالقده کلسه لر ايدى عبدالمجيد خان دخی ملکى بر طاقم متغلبيره . يکچيريلر اننده بولهرق و اوقوش يازمش ادملر يرينه سکه بان يکچيرى بوزونتيلر يله ملکنى اداره يه مجبور اولهرق کچمککنده شاشيره جق ايدى .

(۲)

رشيد پاشا نه ايدى . عالی پاشا نه پایدی ! بونی ازيجق اکلایلم ! غيور رشيد پاشا ملتنى سور عالی پاشا وطنى سور کندى مقاملرينى دوشونور بر وزير ايديلر انجق ايکيسيمده حیات عثمانينک محافظهسى ايچون خارجا محافظ ايديلر بو ذاتلرله يتشديردکلى ذوات پک کوزل پاسبان اوله پيلورلر لکن ملک داخلنده ترقى ايچون يا چاليشمديلر يا چالشمغه وقت بوله مديلر يا خود پيلورلردى .

ظفر غوائل خارجیہ ایلہ اوغراشد قلمری حالہ داخلا خدمتہ
معین اولان بوعبارده اولمہرق ایکی طرفہ ادم یتشدیر مکہ وقت
بولہ مدیلر بونلر دولنک حیاتی بولنی اوکر نملردی لیکن رشید
پاشا اور نادان زئل اولجہ عالی پاشا رقبیسز قالمش ایسه ده ملک
دخی صماغلام خادمی غائب ایدرک رشیدسز قالمش ایدی عالی
پوک ادم ایدی وقتندہ اوروپایی آوتدی .

سلطان مجیدک امر ایتدیکی ذاتلر بو ایکی مستقیم اولوپ
ایشلر بوسیدن صواب اوزره ایدی .

(۳)

لیکن اجنبیہ مفتونیت زیادہ لشدی . معارف و مدنیت
غریبہ میل وانهماک ایسه داخلده هرشی ناقص کوستر مکہ باعث
اولدی بونک ایسه نتیجہ سی کورلک طبیعی ایدی ایشته شویله
بر وقتندہ داخلا ترقیاتہ خدمت حیاتی تمدن زیادہ اوروپایہ
بکندیرمک ایچون ایدی زیرا فرانسه وانکتره نلک چکلمز منی
التندہ قالدق بونر ایسه یکدی بکرینه رقیب اولدیلر درسعادتده
برینک سفیری دیگرینک تفوقی چکدمن اولدی بو خصوصندن
باب عالی ایکی طرفی بردن استخدامده مضطر قالدی بر زمان
کلدیکه باب عالی فرانسه نلک متنفذ ایمراطورینہ مائل اولدیلر
دولت عثمانیہ فرانسه پولتیقه سنہ چورلکده باشلادی . بوسره ده
پادشاه سلطان عبدالعزیز ایدی . سلطان مجیدک ذاتیلہ قائم
قلان انکتره محبتی تنزلہ میال ایدی .

(۴)

صنایع داخلیدمن کوندن کونه تدنی ایلدی اهلینز ساده
زراعتلہ یشامق حالنه کلدی لیکن یولسزاق خصوصاً شندوفر .
سزلک زراعتی دخی تدنی ایتدیردی اوروپا ایلہ معاملاتمز تکثر
ایدنجه دیونمز بونستندہ سفاهت وتسببمز تکثر ایلوردی . عومک
ثروتی ایلہ سیان بر حالده خزینه نلک تأدیاتی تناقص ایدہ یوردی
بو کونلرده کویلیلر شهرلرہ واستانبولہ اقین اقین کلدیکه
باشلادیلر ابادان اولان کوییلر شنلکسز قالمغه باشلایوردی اداره
ملک ایچون معین ذوات امر اداره ده بر مکتب کورما ملرندن
ومعارف و صناعت و تجارت تدنی ایتسندن ناشی خدمت تریخی
بولنده ایدہ میورلردی .

کتبخانہ لر قبالی قلوب علما وفضلا و کتاب و مجامع
والحاصل زراع و تجار و صنایع آزمقدہ ایدی شو حال بر نتیجہ
مسعودی منبج اوله مزدی خارجاً ترقی فرع اولمغله داخلا تدنی
قریم مظنریتی دخی عثمانیلرہ فراموش ایتدیره یوردی .

(۵)

اکمہلک بودکل ایدی زیرا بودور تجدید ده عسکر و
ملکی تنظیم ایدہ چک اتفاق ایدی حالبوکه عظمتلو امن و کبار و
صغار بدندہ مبانیت وضدیت موجود ایدی بوسیدن دشمنلر
استفادہ یه باشلادی .

سنوف اربعہ دولت و جماعات عثمانیہ و اهالی مسکوتہ و

اصناف اراسته قدر تعمیم ایش و یکدیگر بنه ایصنماه قندن کتدکجه حکمی شدتله اجرا کورلش حال منافرتدن نتیجه حسنه تولد ایله میوردی .

حتی بوسبدن خلف و سلف و کلا و ولات و مشیران و علما یکدیگر بنی استرقاب ایله قانونه مخالف نفیلر دخی ظهوره کلبوردی . ایدمی بوحالک دوامی دور تجدید عدقلانن دوری دخی بر دور انتظارک ولی ایله جکینه هرکسی قانع ایله یوردی . بودور ازوقته حلول ایتدی .

دور انتظار

(۱)

بنه انتظار ایله یوردک البته بربحرانه زیرا حال کونیکون اغراض یوردی . اغراض کبار سلطان عزیز خانک عسکر و دونما ایچون دوکش اولدینمی پاره لرله اله ایدیلان قوتک بیله نقصانته وانکارله پاره لر دوکیلرک یاپیلان تیموریولرندن اوانه حق استفاده نك قلمنه و مستبدانه حرکتله کوندن کونه دیونک ترایدینه هرکسی آگاه ایله یوردی .

الزه چوق پاره ویره یورلردی . بوملکدن دکل ایدی فائضله اغیاردن ایدی . بورجلی ویرکن کوزل چهره کوسترانکن اله جیفی وقت اوچهره بی کوره جکیمدک بویوکترک اغراض میبیدی ارتق بورجهده بوله میوردق کرچه داخل خدمتله واردات بر ثلث قدر زاید ایتدی یعنی الی التمش ملیون ویره جک برملکمزدن

یکرمی ملیون اله بیلشیدک .

اوروپایه تقلید ایتکده هنر مند اولدق ایسهده اوروپاکی ملکی ایلرولده مدک پادشاهی بونده مسئول طومتق ایستدک یوک او بیچاره یه یوکتمک آرزوسنده دوشدک زیرا اوکیبر عسکر لریایدی بزنه یایدق انی دوشونه مدک عبدالعزیز خان سلاحندن بر دینی عسکر الندن خلغ اولندی . لکن بوکاسب تسیب واسراف ایله برده هر سک غائله سی دگیلدی ؟ عجبا بوتسیب واسرافدن ساده رذاتمی مسئول اوله جق ایدی ؟ هر سک مسئله سنه لر جه اکیلیش بر تخمی بولماقندن سرای هایون مسئول اولیبوب البته ایش باشنده بولنانلر مسئول اولمایدی روسیه ایچون پادشاه حاضر لمتشیدی لکن اصول استبداد او بیچاره بی محو ایتدی .

حرب معلوم زدر . اجیسی یورکارده در . بوزنه البته داعی عبرت و انقباه اولور . لکن بو حردن اول قزائلش بر موفقیته واردر . اوده (قانون اساسی درکه) مؤسس اولان ذات حضرت پادشاهی تحسین عمومی به مظهر اولمشدر .

(قانون اساسی) دولت علیه ایچون بر مشروطیت معتدله اعطا سنی اسر درکه آل عثمان دولتی ایشته بونکله بیوک بر نقصانی ا کمال ایله یور . زیرا یکپیچری قالدقندن صکره عظاما مسئولیتسز قالدی . تنظیمات جانلری مالاری دخی تأمین ایلدی مؤخرأ صا . در اولان فرمان عالیشانلر ایسه حقوقجه مساوات کامله بی اعطا ایله یوردی لکن بر نقصانی واردی اوده پادشاهان آل عثمان

حضرانی مہام سلطنتک تمثیت و تسویہ سی ایچون مرخص ایلدی .
کاری دستور مکرملرینک بر خوف محلی اولماسی ایدی . زیرا
(لاتماریاسه الابالسیاسه) بیورماسی حسبیله سیاستجه بو برخطا
ایدی .

اونید (قانون اساسی) اکیمل ایدی . زیرا برنچونجی بولندی
نهایت هر ایکسیدیه الدن کیتدی .

حرب تیجه سندن نقصانلر اکلشادی ؟

نقایص : تیموربولار اولماسی ، نهرلر دن استفاده قلنماسی
زراعتک شهرلرده قالسی ، تجارت و صناعتک ندیمی ، عسکرک
هر صنفه تعمیم اولنماسی ، اوروپانک زه درجه تحجی ، روسیه
نک حالی تدقیق اولنماسی ، معارفک تعمیم اولنماسی استفاده
ملکک بیلنماسی .

بزی منہزم ایدن روسیه دکل ایدی عثمانلیلرک حربده
نه کونه ثبات ایتدکریخی انکار قابل دکادر بر اقمه اتمک برده
صو اولنجه عسکریمز طاغلرده ککاک کبی سکر اولرده ارسلان
کبی کوکرر دشمن قارشوسنه ایدن قلعه کبی طورر ضابطلره
اطاعتده قبون کبی کورینور ضابطلی قاچجه چیل یاوربسی کبی
طاغیلور و الحاصل بر قلعهده قاورسه صبر (ایوب) قدر صبر ایدر
بر عسکره مالکیز .

یانه ایدی ؟ یگرمی سنه ایچنده ایندی کمز نقصانلر محلمنز
توقیات ایلدی .

ایمدی بو قدر تجربه ایله وطن ایچون تأسف ایدلم می ؟ تأسف
انسان اولانه یاقشمز زیرا انسان نه قادر دکادر ؟ چالیشمجه
نه اولدق تیوز سنهده بر بوک دولت ابقا ایلدک چالیشمجه
نه اولدق اوده میدانده ایمدی یأس ایتلم سعی ایدلم . محصول
سعی ایله هر شی حصول بولور .

عجبا دولت علیه بوندن شدید مهالکته تصادف ایتدی می ؟ بو
رساله او قونورسه ارنقطه لر کورینور لیکن بو مخاطراتی دفع ایدن
برذات یتشوب بودولت مؤیده تقویه بولشدر .

ایمدی بو کون دخی چالیشور ایسه ک قزانه جغمزه امید وانتظار
ایتملیز .

حیاتمز ایچون چالیشمقلغک یولنی بیلملیز عجبانه کونه اقدام
لازم .

ینه اوروپادن ترقب وانتظارده می قالملیز؟ اوروپایه کندی مزه
ناجی می بیلم؟ اوروپانک کوندر دکریخی کیم؟ حرب ایچون
سلاحی تدارک ایدلم ؟

بو سؤالره نه جواب ویره جکز یوقسه بزم کوزیمزی باغلیوب
شو کرداب مخاطره به کتورن نه اولدیغنی اوکره نوبده انلردن
تفرمی ایتملیز ؟

اولکنهده ایکنه چیسینده خیر خیر ، زیرا مادامکه بر دولتر
کندی عکز خطا سندن آگاه اولدقسهده بزی خطایه کرفتار ایدن
اوروپادیه عد ایتملیز .

زیرا روسیه و سائر اولسون هبسی بزم دوستمز ارله پیلور
هیسیمه دشمنز اولوق قابلدن لکن بودوستدر دبه وقوعات انی
دشمن ایده جگنی فرض ایتمامک و بریکی دشمندر دبه دوست
اولیه جغنی قیاس ایتمک قدر غفلتدر هرشی زمان تبدیل ایده -
جکندن دولت علیه نک نقطه حیاتی خاتمه نامیله یازه جغمنز
آئیده ایضاح ایدهلم .

(خاتمه)

دولت علیه حیاتی اضاعه ملکیده فرض ایتمانلره قارشو
دیرزکه دولت عثمانیه دها حیاتی محافظه ایده جک قوه یه مالکدر .
لکن هنر بونک حسن استعمالنده در .

بوقوه نک حسن استعمالی طریقته کلنجه : اولاً بودولتک
اصل مایه سنی جوغالتلی یعنی اسلاماری دیکلندیروب غیر مسلملری
وطنه ایصندیره رق وطن دشمننه قارشو سلاحه صاردیرلملری .
ملت عثمانیه بی یکوجود ایتمک مقدمات سعی نافع اوله نیلمک
ایچون کویلیسار اوقوتدیریلوب یولره تیمورلر دوشتدیریلوب
نهرلر وجدوللر قوللانیلوب معرفت و صناعت و زراعت و تجارت
طرفی کشاد اولتلی .

قبائل و عشایر اسکان اولنوب ملکک مایه سنی تکثر ایتدیرلملی .
جمعیات فنویه کشاد اولنوب معارف تعمیم اولتلی لسان
عثمانی لسان عمومی اولنوب ملت عثمانیه نک هر خصوصده مساواتی
قوه دن فعله کللی .

دولت اووپانک هر دولتیله خوش کچنوب بتون ملت صالح
یولنه خدمتله موظف اولوب تمایلات اجنبیه دن زیاده تمایلات ملیه
و وطنیه یه سعی اولتلی .

احسان پادشاهی اولمش مجلس عمومی ایفای وظیفه ایله
هرکسه صنعت و تجارت و زراعت یولنده شوق و خواهش ایچون
بویولاری قورقوج کوسون بر طاقم صعوبات و تعسرات مندفع
اوللی .

بودولت علیه دول سائر اسلامیه کبی بر دولته خلف
اولیوب کندی قلنجیله فتح ایتمش اولدیغی ملکده سائر ملوک
اسلامیه دن زیاده بر مدت حکمدار اولمش برساله طاهره و نجیبیه
نک یدنده مستقر و پایدار اولسی ایچون آرزو کش اولان
ملیونلرجه اسلامار دوشونمیلدرکه بودولتی یشاده جق بر قوه مادیه
و ارایسه اوده عدالت اوزره حرکتدر (شریعت) غرانک زه امر
ایتدیکی طریق اوزره مسی و حرکت ایلر ایسه ک بودولت ازوقته
حال سابقتی بولور .

بودولتی بر خلافت شکنه افراغ ایتمش سلاطین عثمانیه نک
هت خارق العاده لری اولوب بوکون دخی بوخلافتی محافظه
ایده جک ایسه اسلاماری بر نقطه ده اجتماع ایتدرمک ایچون بر
تجربه درکه بوکون اورنک نشین مسند عدالت تحت خلافت
و دیهم افزای مقام شوکت اتسام سلطنت اولان ذات حضرت
پادشاهی اطرافنده بولان کافه بندگان وداعیان ایچون بر امر

دینی و دنیوی اولدیغنی سلطنت عثمانیه بوکونه قدر هر مذهبه راعی بولندیغنی هرمتدین کیسه زنده انکار اولمز . ایجق بو قدیم دواتی محافظه ایچون لازملی بر طریق بون مقامات عالیه نك انخسار لرینی یدنده بولندیرمقله دولتمز جهان حکمدار لرینک بر رعایت مخصوصه لرینی حائر اولمش اولدیغنی نخطر ایتدیکمزدن حیاتنک لزومنی درمیان ایچون شورایی بر نخطره مقامنده وطنداش لریمزه بیان ایلر زکه :

« دولت علیه عادلدر . پادشاهلری حقه راعیدر لکن بو دولتی عدلدن ایقویان ینه ایچمزدن یتیشوب نفع ذاتیسینی دوشونوبده خدمتی ناقص وریالی اولنلر و پادشاهلرندن حتی کتم ایدنلردر اکر سلاطین عثمانیه نك دائما مقارنلری خیر وحقانیتی التزام ایسه لر و کبار و صغار (شرع احمدی) و قانون زمانه هر صورتله تابع بولنسه لر ایدی بوکون بز تام الفوه بولنه جقدق . لکن کلاک زوالنی کوردیکمزله مأیوس و محزون قبلریمزه زواک کالنی کوره ک تجدد حیاة عثمانی ممکن الحصول اولوب بونک حصولی ایسه سعی و اقدامله در »

مسوات تامه یمه مالکیت ایله بونی حسن استعمال ایچون چالیشیق وظیفه سنی دوشونمکی عوممزه سعی و کسب ایله طریق تجارت و صناعت و زراعت و تجارتک توسعی اهالی به و معارفه خدمتی مأمورین و اهالی به و التزام عدالتی مأمورینه و اصلاحات خصوصنی و کلا و ولاته و حقوق خلافتی محافظه بی علمای اسلامه

و حقوق سلطنتی محافظه ایله جماعات یدنده ایحادک حصواتی رؤسای روحانیه یمه تفهیم ایله برابر هیئت مجموعۀ عثمانیمزه دخی مقام شرف انسام سلطنته صداقت و خدمتک لزومنی توصیه یمه عاجزانه مجاسرتله ختم کلام اولنور .
(ومن الله التوفیق)

